

ŽENY A MUŽI V DATECH 2020

Praha, prosinec 2020

Kód publikace: 300004-20

Č. j.: CSU-015997/2020

Pořadové číslo v roce: 1

Zpracoval: Odbor 64

Ředitel odboru: Mgr. Dalibor Holý

Kontaktní osoba: Marek Řezanka, e-mail: marek.rezanka@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

ISBN 978-80-250-3065-3

© Český statistický úřad, místo, rok vydání

Obsah

Úvod

Metodické poznámky

Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti

Zdraví

Vzdělání

Práce a mzdy

Sociální zabezpečení

Soudnictví

Veřejný život a rozhodování

Výzkum a vývoj

Informační a komunikační technologie

Doprava

Shrnutí

Seznam genderových pojmů

Seznam zkratk

Úvod

Milí čtenáři,

Dostáváte do rukou brožuru *Ženy a muži v datech*, která tematicky navazuje na texty z let 2003, 2005, 2008, 2011, 2014 a 2017. Některé výstupy byly obměněny, jiné byly zařazeny nově.

Cílem publikace je přiblížit co nejspolehlivěji základní statistická data členěná podle pohlaví za jednotlivé oblasti. Těmito oblastmi jsou: Obyvatelstvo, Rodiny a domácnosti, Zdraví, Vzdělání, Práce a mzdy, Sociální zabezpečení, Soudnictví, kriminalita, Sociální zabezpečení a Veřejný život a rozhodování. Vybrané výstupy jsou věnovány též oblasti výzkumu a vývoje, informační společnosti či dopravy

Kromě analytické části a grafických výstupů je vždy doplněna odpovídající metodika. Na konci publikace figuruje seznam stěžejních genderových pojmů.

Věříme, že Vám předkládané texty poskytnou zajímavé údaje a pomohou Vám v orientaci v genderových statistikách.

Metodické poznámky:

Obecné:

Poznámky k tabulkám:

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval

Nula (0; 0,0) značí více než nulu, ale méně než nejmenší jednotku vyjádřenou v tabulce

Křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů

Rozdíly v datech: Oproti minulým publikacím byly některé výstupy vypuštěny, jiné přidány a jiné nahrazeny.

Věk a doba trvání: V publikaci se chápe věk (resp. doba trvání) jako dokončený (tj. věk-doba při posledních narozeninách-výročí). Pokud se v publikaci objeví např. text „-19“ používá se ve významu „do 19 dokončených let včetně“ neboli „osoby, které ještě neoslavily dvacáté narozeniny“. Obdobně se např. text „65+“ objevuje ve významu „osoby ve věku 65 a více let“ neboli „osoby, které již oslavily šedesáté páté narozeniny“. Dále např. text „20–24“ lze chápat jako „věková skupina těch, kteří již dosáhli 20. narozenin, ale ještě nedosáhli 25. narozenin“.

Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu

(Graf 1)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Strom života je zobrazen podle absolutních počtů osob jednotlivých rodinných stavů v jednotlivých věkových skupinách. Data jsou k 31. 12. 2019

V České republice bylo k 31. 12. 2019 zjištěno 10 693 939 osob. Ženy v populaci mírně převažovaly. Představovaly 51 % celkové populace. Svobodní převažovali nad ostatními rodinnými stavy v případě žen do 32 let věku. U mužů podíl svobodných poprvé klesl pod padesát procent ve 33. roce života.

Nejvyšší počty svobodných žen byly zjištěny ve věku 23 let, v případě mužů se jednalo až o 25 let.

Ve věkové kategorii 30–34 let bylo ještě téměř 51 % žen svobodných (176 747 žen). Muži v tomto věku byli svobodní dokonce v 66 % případů. Jednalo se o 245 661 mužů.

Teprve ve věku 35 let byla více než polovina všech žen vdaných. Nejvyšší počet vdaných žen spadl do věku 44 let (55 268 žen). Nejvyšší podíl vdaných žen byl zaznamenán ve věku 60 let (jednalo se o 62,8 % všech žen v daném věku).

Nejvyšší počty ženatých mužů připadaly na věk 45 let (54 859 mužů). Nejvyšší podíly ženatých mužů ovšem vykazovali až muži ve věku 73 a 75 let, kde shodně cca 75 % mužů bylo ženatých.

Ve věkové kategorii 45–49 let se svobodné ženy co do početnosti přesouvají na třetí místo (za vdané a rozvedené), svobodní muži zauímají v této věkové kategorii po ženatých druhou pozici. Ve sledovaném věku bylo svobodných 12,2 % žen a 22,2 % mužů.

Nejvyšší počty rozvedených byly v případě žen ve věku 45 let (22 677 žen), v případě mužů se jednalo o věk 55 let (18 877 mužů). Nejvyšší podíly rozvedených žen ze všech žen bylo možné pozorovat ve věku 53 let (29,7 %), u mužů ve věku 54 let (25,9 %).

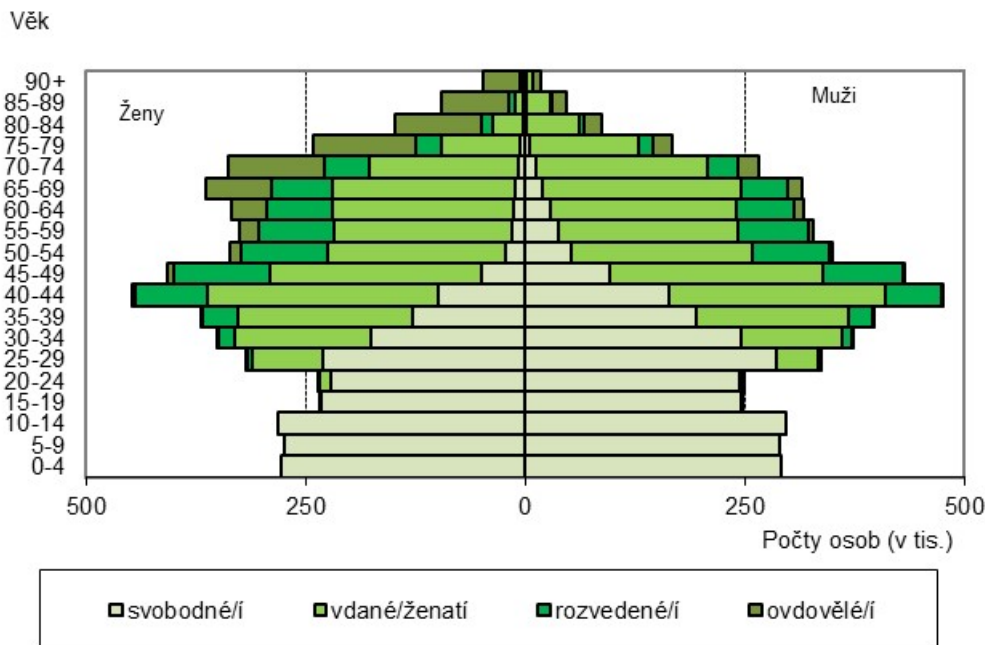
Od věkové skupiny 55-59 let je patrný nárůst podílu ovdovělých žen (ovdovělých žen je více než svobodných). Pro srovnání, u mužů se ovdovělí na třetí pozici dostávají až ve věkové kategorii 70–74 let.

Ve věku 65-69 let se podíl ovdovělých žen ze všech žen dostal na druhé místo, hned za vdané. U mužů k obdobnému trendu došlo až ve věku 75–79 let.

Nadpoloviční většina žen žije v manželství do 72 let věku včetně. Oproti tomu teprve od věku 91 let klesá u mužů podíl ženatých pod 50 % a převládají ovdovělí. Nadpoloviční většina ovdovělých byla zaznamenána od 78 let věku žen.

Je zřejmé, že oproti minulým letům se nadále posunula věková hranice nadpolovičního podílu svobodných i ovdovělých do vyššího věku. Proces stárnutí populace tak pokračuje, a nic nenaznačuje, že by se tento trend měl v nejbližších letech měnit.

Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu k 31. 12. 2019

Podíl svobodných ve vybraných věkových kategoriích k 31. 12. 2003, 2013 a 2019 (Graf 2)

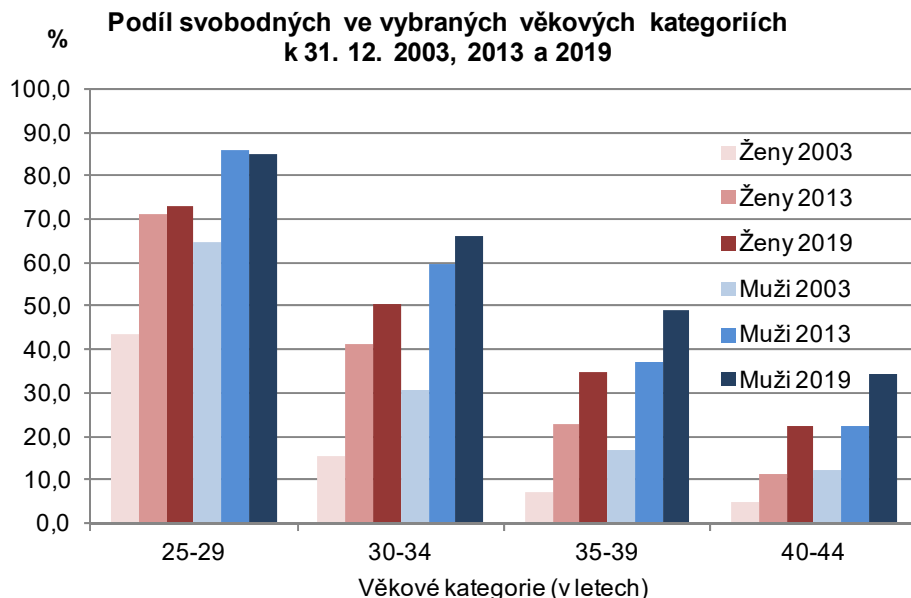
Zdroj: Demografická statistika ČSÚ
Data jsou k 31. 12.

Podíly svobodných i ve vyšším věku stále rostou, a to u obou pohlaví. Srovnáme-li strukturu populace ČR podle rodinného stavu k 31. 12. 2003 se stavem k 31. 12. 2013, vidíme, že došlo k poměrně zásadnímu posunu ve sňatkovém chování. Zatímco k 31. 12. 2003 byly ve věku 25-29 ženy svobodné přibližně ze dvou pětín, o deset let později zůstávalo v tomto věku svobodných více než 70 % žen. Mírný nárůst podílu svobodných ve věkové kategorii 25–29 let šlo pozorovat i u mužů. Dvě pětiny žen byly k 31. 12. 2013 svobodné ještě ve věku 30–34 let. V této kategorii přitom k 31. 12. 2003 činil podíl svobodných žen zhruba 15 %. Pokud byli muži k 31. 12. 2003 ve věku 30-34 let převážně ženatí, o deset let později jich většina byla stále svobodných. Ve věkové kategorii 35–39 let pak bylo k 31. 12. 2013 svobodných ještě více než 23 % žen a 37 % mužů.

Popsaný trend se do roku 2019 ještě zvýraznil. K 31. 12. 2019 byla ještě více než polovina (50,5 %) žen ve věku 30–34 let svobodných. Ve věkové kategorii 35–39 let se jednalo o téměř 35 % žen. Muži ve věku 30–34 let byli svobodní dokonce v 66 % případů a ve věku 35–39 let bylo svobodných 44 % takto starých mužů. Alarmující je i fakt, že i ve věkové kategorii 40–44 let zůstávalo svobodnými téměř 34 % takto starých mužů a 22 % žen.

Devadesátiletí a starší podle pohlaví k 31. 12. 2010 a 2019

(Graf 3)

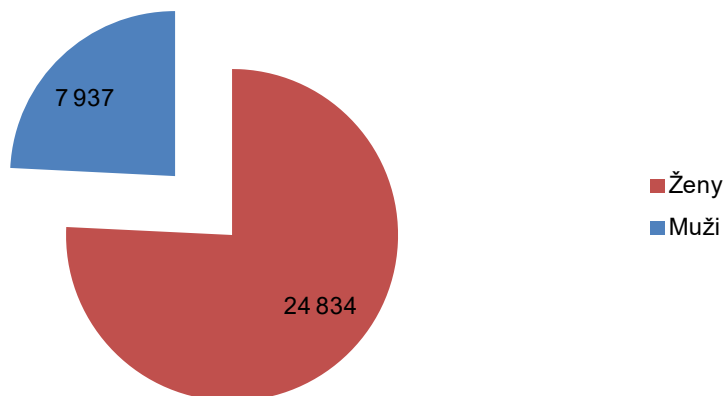
Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Jak již bylo popsáno dříve v komentářích, populace stárne. To se projevuje i v počtu a podílu devadesátiletých a starších osob, a to u obou pohlaví. Oproti stavu k 31. 12. 2010 došlo o devět let později k zdvojnásobení devadesátiletých žen i mužů. K 31. 12. 2019 tak v České republice žilo 47 313 devadesátiletých a starších žen a 16 703 takto starých mužů. Na první pohled je jasné, že ženy mezi takto starými lidmi dominují (jejich podíl je 74%), což je dáno i jejich vyšší nadějí dožití při narození.

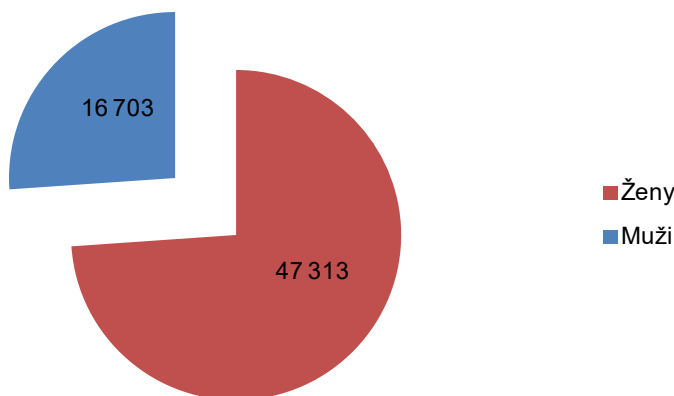
Ve věku 100 a více let žilo k 31. 12. 2019 ještě 713 lidí, z toho 515 žen. Ani jedna z nich nebyla rozvedená a 16 % jich ještě žilo v manželství. Zhruba 81 % jich bylo ovdovělých a pouhá 3 % těchto žen se nikdy nevdala.

Sto a víceletí muži to měli jinak. V manželství jich žilo 35 % a 9 % jich bylo svobodných. Ovdovělých jich bylo 56 %.

Devadesátiletí a starší podle pohlaví k 31. 12. 2010

Devadesátiletí a starší podle pohlaví k 31. 12. 2019

Osoby v čele domácností a jejich partnerky podle typu domácnosti (Graf 4)

Zdroj: Šetření EU SILC, ČSÚ, 2019

Domácnost jednotlivce tvoří právě jedna osoba. Na rozdíl od cenů zde nejsou zahrnováni podnájemníci, apod. Údaje jsou počítány za domácnosti, nikoli za osoby.

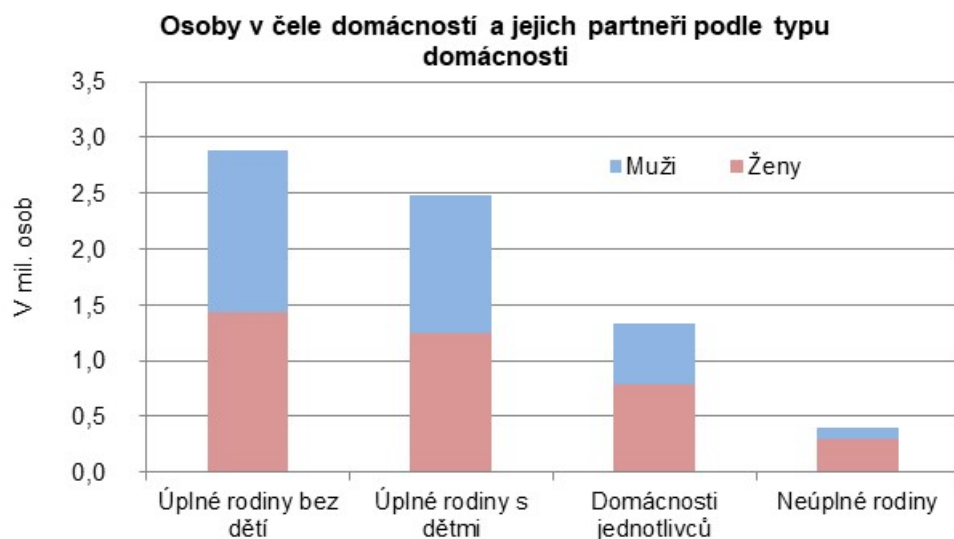
V roce 2019 bylo v čele domácností celkem přibližně 6 865,2 tisíc osob (myšleny jsou „hlavy domácností“ a jejich partnerky, neboť za hlavu domácnosti jsou považováni muži).

Tři čtvrtiny všech domácností tvořily úplné rodiny (s dětmi i bez dětí). V případě mužů byl podíl úplných rodin ze všech typů domácností ještě markantnější (80%), u žen představoval 71 %.

Vůbec nejvíce osob bylo v úplných rodinách bez dětí (40 %), na druhém místě potom figurovaly osoby v úplných rodinách s dětmi (35 %). Osoby, jež se nacházely v domácnostech jednotlivců, představovaly 19 % všech osob v čele domácností (případně jejich partnerek).

Jak v případě domácností jednotlivců, tak neúplných rodin (zde bylo zjištěno 6 % všech osob v čele domácností), byla zřetelná převaha žen. V domácnostech jednotlivců činil podíl žen 60 %, v neúplných rodinách představovaly ženy téměř tři čtvrtiny všech osob v čele těchto domácností.

Domácnosti jednotlivců podle věku osoby v čele
(Graf 5)

Zdroj: Šetření EU SILC, ČSÚ, 2019

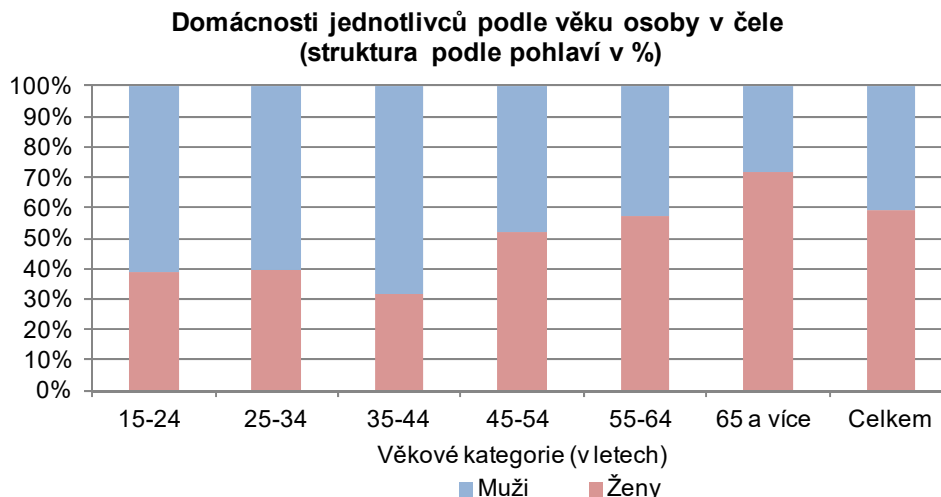
Celkově mezi osobami v čele domácností jednotlivců převažují ženy. Podstatnou roli tady ale hraje věk. Do 44 let se v domácnostech jednotlivců vyskytují častěji muži. Ve věkové kategorii 35–44 let tvoří 68 % osob v čele domácností jednotlivců v tomto věku.

Ženy v domácnostech jednotlivců převládají až od věkové kategorie 45–54 let.

Srovnáme-li současnou situaci se stavem v roce 2010, vidíme, že se zvyšuje podíl žen v domácnostech jednotlivců i v nižších věkových kategoriích. V roce 2010 ženy dominovaly v podstatě pouze v nejstarší věkové kategorii, v roce 2013 už bylo i ve věkové kategorii 55–64 let přibližně 60 % žen a v roce 2019 se podíl žen přehoupl přes 50 % i v kategorii 45–54 let.

Ve věkové kategorii 35–44 let se v roce 2019 podíl mužů oproti roku 2013 snížil o deset procentních bodů.

Ve věku 65 a více let žijí v domácnostech jednotlivců především ženy. Tvoří 71 % osob ve věku 65 a více let v čele domácností jednotlivců.

**Domácnosti jednotlivců a neúplné rodiny podle nejvyššího dokončeného stupně vzdělání
(Graf 6)**

Zdroj: Šetření EU SILC, ČSÚ, 2019

Struktura vzdělání žen i mužů stojících v čele domácností jednotlivců a neúplných domácností částečně kopíruje vzdělanostní strukturu celkové populace. Ženy v čele těchto domácností mají nejčastěji středoškolské vzdělání s maturitou, muži jsou nejčastěji vyučení.

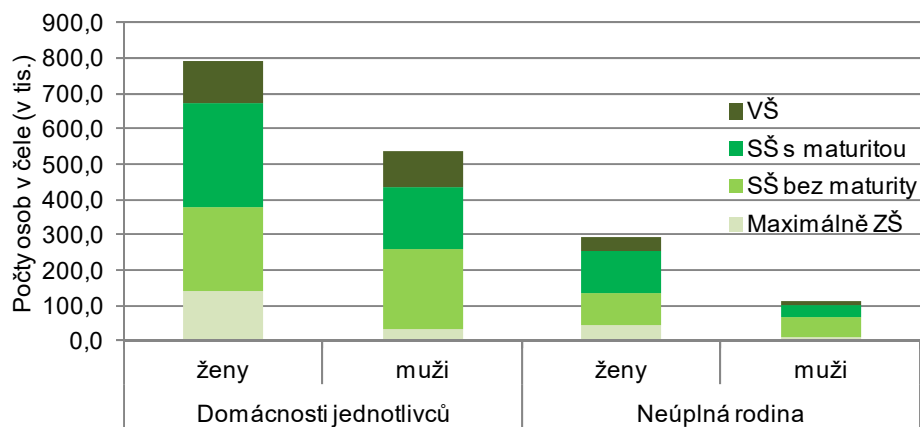
Ze zhruba 790 tisíců žen v čele domácností jednotlivců jich 294 tisíc má maturitu.

Zatímco však v celkové populaci vysokoškolačky nad ženami s maximálně základním vzděláním převažují, u žen v čele domácností jednotlivců je tomu naopak. Do značné míry to souvisí se skutečností, že se jedná zejména o starší ženy. Podíl vysokoškolsky vzdělaných u nich ještě zůstával na nízkých hodnotách.

V neúplných rodinách stojí v čele z téměř 75 % případů žena. Čtyřicet procent těchto žen má středoškolské vzdělání s maturitou, na druhém místě figurují vyučení. Počty žen s maximálně základním vzděláním a vysokoškolským vzděláním jsou zde vyrovnané.

**Domácnosti jednotlivců a neúplné rodiny podle nejvyššího
dokončeného stupně vzdělání osob v čele**

Zaměstnanci ve zdravotnictví podle pohlaví k 31. 12. 2019

(Graf 7)

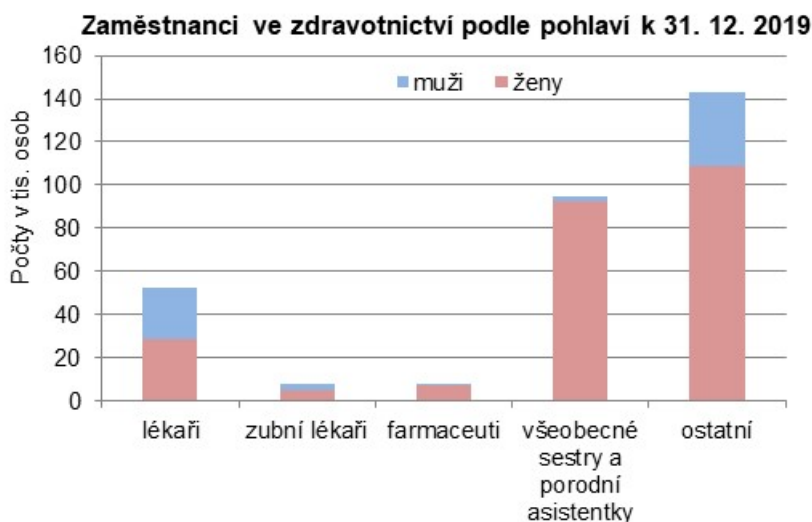
Zdroj: ÚZIS ČR

Data jsou k 31. 12. 2019. Údaje jsou čerpány z výkazu E (MZ)4-01 roční výkaz o zaměstnavatelích, evidenčním počtu zaměstnanců. V letech 2014 a 2015 byl proveden dopočet žen u základních jednotek, které neuvěly rozdělení zaměstnanců dle pohlaví.

K 31. 12. 2019 pracovalo ve zdravotnictví 305 803 zaměstnanců. Podíl žen činil 79 %. Ženy ve zdravotnictví (s výjimkou nejvyšších pozic na primariátech atp.) převládají, a to jak mezi odbornými pracovníky, farmaceuty či lékaři a zubními lékaři.

Nejvyrovnanějším podílem žen a mužů se vyznačují lékaři (poměr pohlaví zde byl: 54 % : 46 %). Oproti tomu již název: Všeobecné sestry a porodní asistentky dává tušit, že tady příliš mužů nebude (pouze 2,2 %). Dominance žen byla patrná rovněž v případě farmaceutů. Podíl žen tady představoval 87 %.

Počty odborných pracovníků ve zdravotnictví, lékařů, farmaceutů, ale i všeobecných sester a porodních asistentek vykazovaly od roku 1995 do současnosti rostoucí trend. Výjimkou jsou zubní lékaři, jejichž počty kolísají mezi 7 600 a 8 500. Podíl žen představuje v případě stomatologů 63,3 %. Zubní lékařky se tedy o náš chrup starají častěji než jejich mužští kolegové.

Mediánová měsíční hrubá mzda všeobecných sester a porodních asistentek podle věkových kategorií a pohlaví v roce 2019

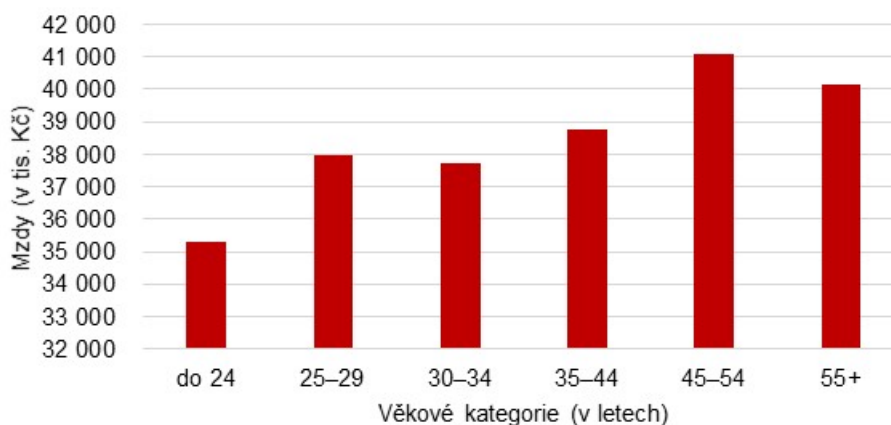
(Graf 8)

Zdroj: Strukturální mzdová statistika

GPG – Gender Pay Gap – je počítán jako relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen vztažený k mediánu mzdy mužů a vyjadřuje se v procentech. V minulém vydání této publikace byla pro výpočet GPG použita odlišná metodika (místo GPG šlo vlastně o vyjádření mediánové hodinové mzdy žen jako % mzdy mužů, což spolu s GPG dá dohromady 100 %). Gender Pay Gap však v žádném případě nelze používat jako indikátor pro měření diskriminace, neboť současně obnáší informaci za segregaci na trhu práce a promítají se v něm různé vlivy struktur věkových, vzdělanostních, postavení v zaměstnání, odvětvové klasifikace a dalších.

Mediánové měsíční hrubé mzdy všeobecných sester a porodních asistentek byly nejnižší ve věku do 24 let (cca 35 000 Kč). Ve věku, kdy ženy odcházejí na mateřskou dovolenou, tedy od 30 let do 44 let věku se pohybovaly mezi 37 a 38 tisíci. Nejvyšší hodnoty, 41 000 Kč, dosahovaly ve věku 45–54 let, kdy se ženy vracejí z mateřské dovolené na trh práce.

Mediánová měsíční hrubá mzda všeobecných sester a porodních asistentek podle věkových kategorií a pohlaví v roce 2019

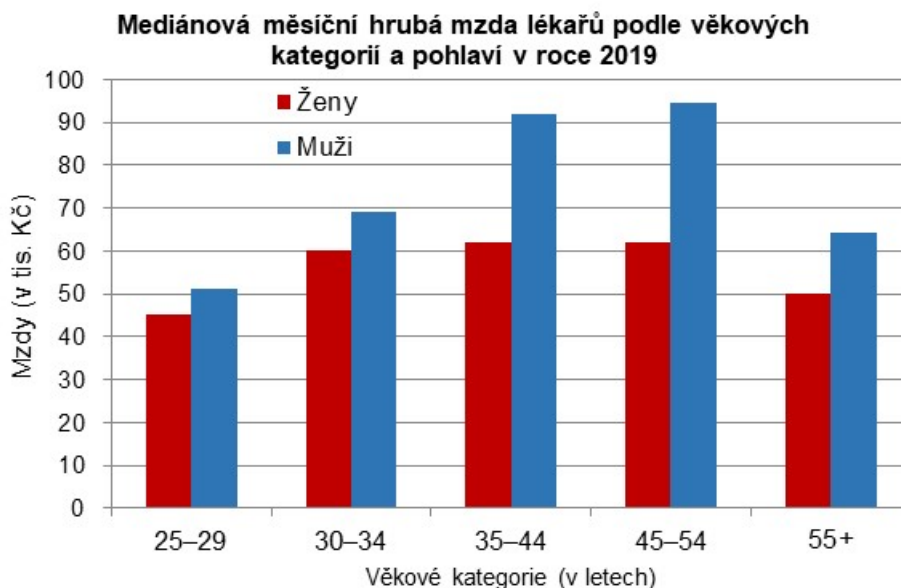
Jak již název těchto profesí napovídá, jedná se o doménu žen. Ale jsou zde zaměstnaní i muži. Pokud zde již muži pracují, pobírají vyšší mediánové mzdy, než ženy. Toto je markantní zejména ve věkové kategorii 35–44 let, kdy hodnota Gender Pay Gapu (GPG) činila 20 %.

Naopak, nejnižší hodnota GPG byla zaznamenána u začínajících zaměstnanců. Představovala 9 %.

Mediánová měsíční hrubá mzda lékařů podle věkových kategorií a pohlaví v roce 2019 (Graf 9)

Zdroj: Strukturální mzdová statistika
Zubní lékaři nejsou zahrnuti.

Mediánové hrubé mzdy lékařů mají celkově i v jednotlivých věkových kategoriích vyšší muži. Nejpatrnější je tento trend ve věku 35–44 let, kdy ženy často odcházejí na mateřskou dovolenou, ale i v následující věkové kategorii, kdy se již z mateřské dovolené vracejí zpět.

Ve věku 35–44 let činila hodnota Gender Pay Gapu (GPG) 32,7 %, ve věku 45–54 let byla dokonce nejvyšší, a to 34,3 %.

Nejnižší GPG bylo zjištěno v nejmladším věku (25–29 let), kdy se jednalo o 12 % a ve věku 30–34 let (šlo o 13 %).

Ve věku 55 a více let představoval GPG 22 %, tedy ještě poměrně značný rozdíl v neprospěch žen.

Od roku 2015 do roku 2019 zaznamenaly hrubé měsíční mediánové mzdy žen i mužů celkem významný nárůst (ze zhruba 45 tisíc na 56 tisíc korun u žen a z 57 tisíc na 72 tisíc korun u mužů).

Nejvyšší hodnotou GPG se ve sledovaném období vyznačoval rok 2016 (23,7 %), v současnosti se pohybuje kolem 22 %.

Vývoj sebevražd v letech 1991-2019

(Graf 10)

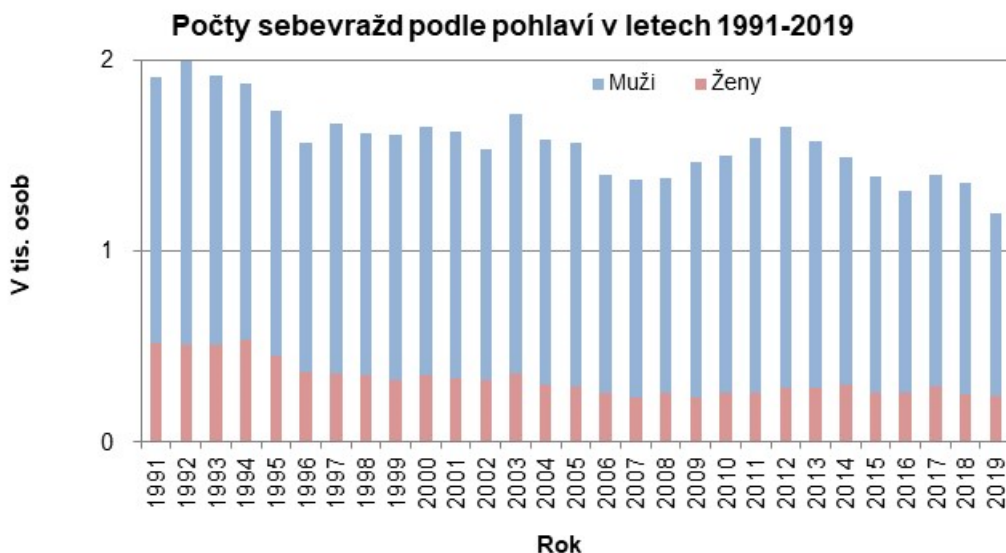
Zdroj: ČSÚ

Počty sebevražd ve sledovaném období, tj. od roku 1991 do roku 2019, kolísají – a to u obou pohlaví. Ve všech sledovaných letech platilo, že muži páchali sebevraždy častěji než ženy. Nejvýraznější podíl mužů mezi sebevrahy byl zjištěn letech 2009 a 2011 (shodně 84,1 % sebevrahů představovali muži). Nejnižší podíl mužů mezi sebevrahy se datuje do roku 1994 (71,6 %).

V absolutních počtech bylo nejvíce sebevrahů mužského pohlaví v roce 1992 (šlo o 1 485 mužů), a naproti tomu nejméně v roce 2019 (celkem 949 mužů spáchalo sebevraždu).

Nejvíce sebevražedkyň bylo zaznamenáno v roce 1991 (celkem 511 žen), nejméně v roce 2007 (sebevraždu v tomto roce spáchalo 228 žen).

V roce 2019 dosáhl celkový počet sebevražd na území České republiky svého minima (1 191 sebevrahů celkem, z toho 242 žen). Je ale otázkou, nakolik se v následujícím roce do počtu sebevražd a do podílu sebevrahů podle pohlaví promítne v roce 2020 koronavirová pandemie. Tato data zatím ale nejsou k dispozici.

Počty sebevražd podle pohlaví a věku v roce 2019

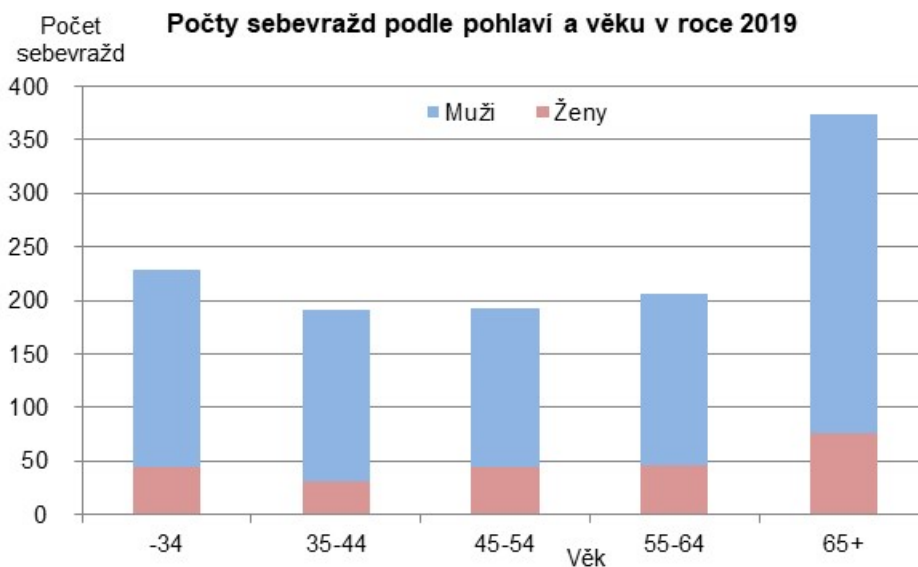
(Graf 11)

Zdroj: ČSÚ

V roce 2019 sebevraždou ukončilo svůj život 1 191 lidí (z toho 79,7 % mužů).

Nejvíce sebevražd připadlo u obou pohlaví na nejvyšší věkovou kategorii, a to 65 a více let. V tomto věku si vzalo život 374 osob, z toho opět cca 80 % mužů.

Jak již bylo řečeno, mezi sebevrahy dominují muži, a to v každém věku. Nejmarkantněji převládali ve věku 35–44 let, kde podíl mužů mezi takto starými sebevrahy představoval 84 %.

Podíl denních konzumentů alkoholu v jednotlivých věkových kategoriích v roce 2019 (Graf 12)

Zdroj: ÚZIS ČR, šetření EHIS 2019

Poslední vlna Evropského výběrového šetření o zdraví (EHIS – European Health Interview Survey) proběhla v roce 2019. Podíl denních konzumentů alkoholu je podíl osob, které v posledních dvanácti měsících ode dne šetření konzumovaly nápoj obsahující alkohol (pivo, víno, destiláty, likéry, míchané nápoje) každý den nebo skoro každý den. Věková skupina 15–24 byla v tomto ohledu relativně málo početně zastoupena, takže je sledována populace od 25 let věku včetně.

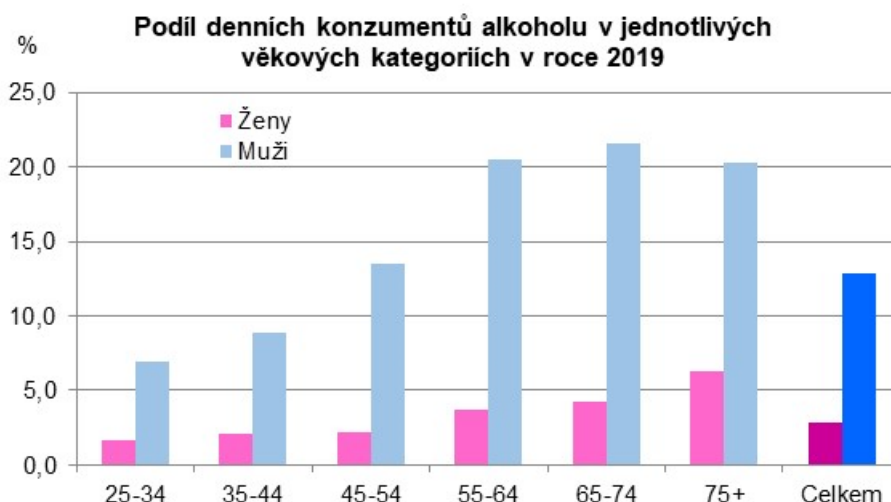
Muži konzumují alkohol častěji a více než ženy. Podíl denních konzumentů alkoholu byl v případě mužů mnohem vyšší než u žen, a to jak celkově, tak v jednotlivých věkových kategoriích. Celkový podíl denních konzumentů alkoholu představoval v případě žen 2,9 %, zato u mužů tvořil 12,9 %. V porovnání s rokem 2014 u žen žádná změna nenastala, zatímco v případě mužů došlo ke snížení o 3,5 procentního bodu.

V roce 2014 konzumovali alkohol denně nejčastěji muži ve věku 55 a více let (konkrétně 26 % všech mužů ve věku 55–64 let, 29 % mužů ve věku 65–74 let a 22 % mužů ve věku 75 a více let). Podobně tomu bylo také v roce 2019, jen podíl mužů denně konzumujících alkohol v jednotlivých kategoriích byl nižší, a to cca 20% ve všech zmíněných věkových kategoriích.

Nejvyšší podíl denních konzumentek alkoholu zaznamenaly v roce 2014 ženy ve věkové kategorii 65–74 let. Jednalo se o přibližně 6 % takto starých žen. V roce 2019 ale nejvyšší podíl denních konzumentek alkoholu zaznamenala až nejstarší věková kategorie, 75 a více let (6 % žen zde pilo alkoholické nápoje denně). Ve věku 65–74 let se jednalo pouze o 4 % takto starých žen. Ve věku 75 a více let došlo u žen k navýšení denních konzumentek alkoholu o 3 procentní body.

Rovněž v případě nárazového pití alkoholu (požití 60 g či více čistého alkoholu při jedné příležitosti alespoň jednou měsíčně) je vyšší podíl evidován celkově i v jednotlivých věkových kategoriích u mužů než u žen. Šlo o zhruba 30 % všech mužů a 12 % žen. Od věku 25 do 54 let představují podíly nárazových konzumentů většího množství alkoholu u mužů přibližně 35 procent ve všech těchto desetiletých věkových skupinách. Ženy mají tento podíl výrazně nižší, 14 - 17%.

Ve věku 64–75 let tvořil podíl nárazových konzumentů alkoholu u mužů 22 %, což je čtyřikrát vyšší hodnota, než jaké dosahovaly stejně staré ženy. Obdobný poměr mezi muži a ženami potom vykazovala i kategorie 75 a více let, kde nárazovou konzumaci většího množství alkoholu potvrdilo 11 % mužů, ale jen 2 % žen.

Podíl současných a bývalých denních kuřáků podle věku v roce 2019

(Graf 13 a, b)

Zdroj: ÚZIS ČR, šetření EHIS 2019

Muži kouří častěji, než ženy, a to opět celkově i ve všech sledovaných věkových kategoriích. Denně kouřilo tabákové výrobky zhruba 16 % všech žen a 24 % mužů. Oproti roku 2014 v případě žen nedošlo k téměř žádné změně, muži ale zaznamenali pokles o 4 procentní body.

Ve věku 25–34 let kouřilo denně 28 % takto starých mužů, ale jen 20 % žen v této věkové kategorii. Opět zde můžeme u mužů sledovat pokles oproti roku 2014, a to o osm procentních bodů. U stejně starých žen naopak došlo k nárůstu o tři procentní body.

S rostoucím věkem se podíly denních kuřáků mezi ženami i muži sblížovaly. Ve věku 75 a více let kouřilo denně téměř 6 % mužů a 4 % žen.

Ve věkové kategorii 65–74 let denně kouřilo 18 % takto starých mužů a 15 % žen. Zde se ve srovnání s rokem 2014 o 2,6 procentního bodu snížilo zastoupení denních kuřáků mezi muži a o 5 procentních bodů zvýšilo mezi ženami.

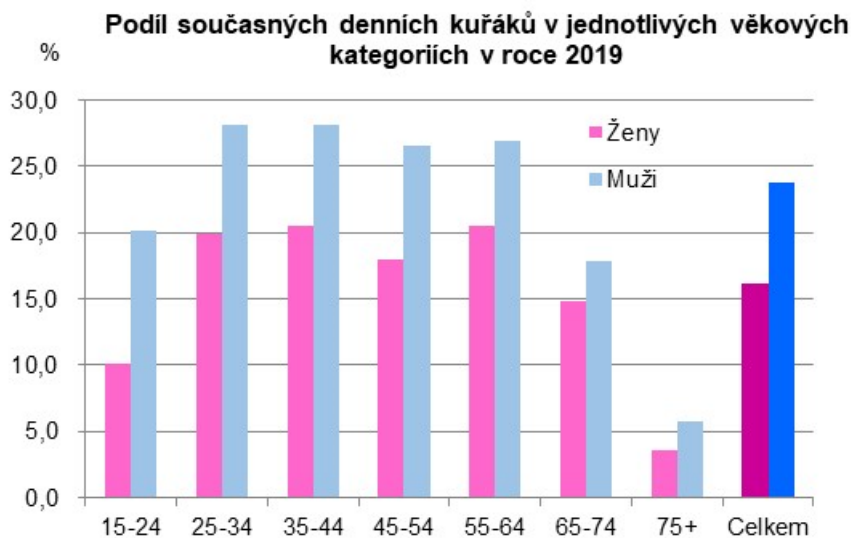
Zřejmě i pod vlivem antikuřácké legislativy, zejména zákazem kouření v restauracích, se podíly denních kuřáků snížily. Toto snížení se týká ale zejména mužů, a to hlavně ve vyšším věku.

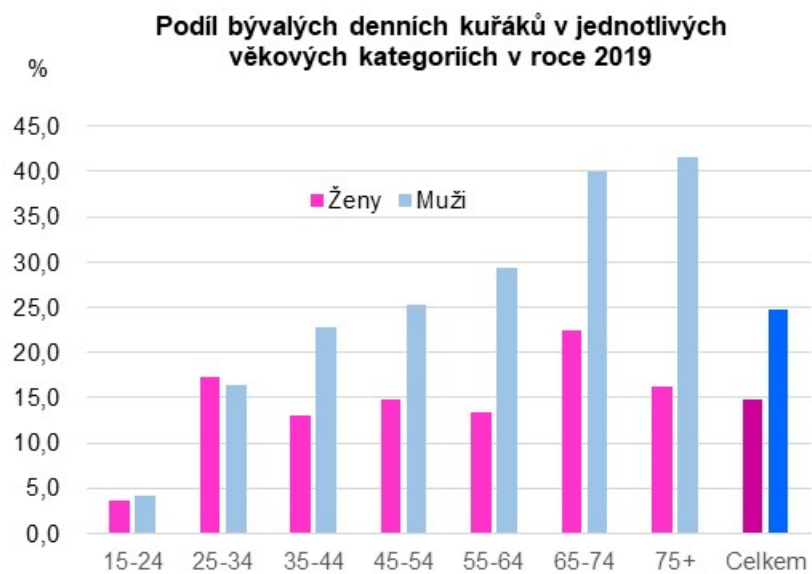
Srovnáme-li podíly současných a bývalých denních kuřáků, celkově se příliš ani u jednoho pohlaví neliší. Výrazné změny v zastoupení jsou ovšem jak v nejmladší, tak v nejstarší věkové skupině.

Současní denní kuřáci měli ve věku 15–24 let v případě žen desetiprocentní, v případě mužů pak dvacetiprocentní zastoupení. Bývalí denní kuřáci se naopak v tomto věku vyznačovali velice nízkým zastoupením (a to čtyřprocentním, jak mezi ženami, tak mezi muži).

Jestli někde bývalí denní kuřáci dominovali, byli to muži ve věku od 65 let výše, kde jejich podíl převyšoval 40 % takto starých mužů. S tímto kontrastuje relativně nízký podíl současných denních kuřáků (pouze 18 % mužů ve věku 65–74 let).

Podíl současných příležitostných kuřáků na celkové populaci je relativně nízký, a to 6% u obou pohlaví. Desetiprocentní hranici překročil pouze v případě mužů ve věku 25–34 let (11 %).

Podíl osob konzumujících ovoce a zeleninu denně podle věkových kategorií v roce 2019
(Graf 14)

Zdroj: ÚZIS ČR, šetření EHIS 2019

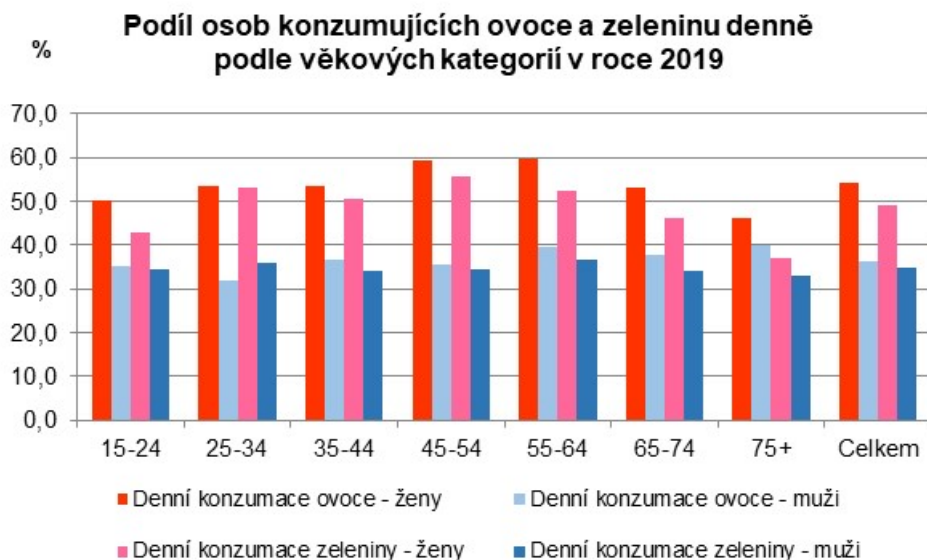
Za ovoce jsou zde považovány všechny druhy ovoce (včetně mraženého, kompotovaného, vylisovaného ovoce), vyjma ovocných džusů z koncentráту. Do zeleniny jsou zahrnutы zeleninové šťávy, zeleninové saláty, vyjma brambor a šťáv připravených z koncentráту.

Jestliže u konzumace alkoholu a tabákových výrobků platilo, že muži oběma návykovým látkám holdovali častěji než ženy, v případě denní konzumace ovoce a zeleniny dominují ženy nad muži celkově i v jednotlivých věkových kategoriích. Životní styl žen je tedy zjevně zdravější, než mužů.

Ovoce denně konzumovala nadpoloviční většina žen, a to jak celkově, tak v jednotlivých desetiletých věkových kategoriích až do 74 let včetně. Pouze ve věkové skupině 75 a více let to bylo už jen 46 % žen.

U mužů podíl denních konzumentů ovoce nepřesáhl v žádné desetileté věkové kategorii 40 %. Celkově činil 36 %. Nejvyšší hodnoty dosáhl ve věku 75 a více let (40 %), nejnižší potom u mladých mužů ve věku 25–34 let (32 %).

Zastoupení žen i mužů, kteří každý den jedli zeleninu bylo o něco nižší, než v případě ovoce (49 % žen a 35 % mužů).

Preobezita a obezita podle pohlaví a věku v roce 2019
(Graf 15)

Zdroj: ÚZIS ČR, šetření EHIS

BMI - Index tělesné hmotnosti (Body Mass Index) je počítán jako poměr hmotnosti (v kg) a druhé mocniny výšky (v metrech). Kategorie BMI (podváha, normální hmotnost, preobezita, obezita) jsou vymezeny dle doporučení WHO.

V předchozích grafech bylo názorně ukázáno, že muži častěji než ženy denně užívají alkohol i tabákové výrobky, a méně často než ženy zařazují do svého každodenního jídelníčku ovoce a zeleninu. To samozřejmě přináší své následky v podobě v průměru horšího zdravotního stavu. Muži mají celkově výraznější problémy s nadváhou než ženy. V případě obezity (BMI rovno nebo větší 30,0) jsou na tom ženy i muži podobně pouze v nejstarší věkové skupině nad 75 let, jinak je ve všech věkových skupinách větší podíl obézních mužů než žen. Výraznější rozdíly v obezitě podle věku jsou mezi oběma pohlavími ve věkové kategorii 45–54 let, kde podíl takto starých mužů trpících obezitou ze všech mužů v daném věku činil 26 %, tedy o deset procentních bodů více než už stejně starých žen.

Nejvyšší podíl osob s preobezitou (BMI rovno 25,0 až 29,9) byl zaznamenán u mužů i žen ve věkové kategorii 65–74 let. Preobezitou zde trpělo 44 % takto starých žen a 55 % mužů.

Populace podle věkových skupin a vzdělání v letech 2010 a 2019
(Graf 16)

Zdroj: VŠPS, ČSÚ, průměry za roky 2010 a 2019

První kategorie – „bez vzdělání + ZŠ“ – obsahuje osoby bez vzdělání, s neukončeným základním vzděláním a s ukončeným základním vzděláním, přičemž první dvě kategorie vykazují příliš nízké hodnoty a v grafu by byly samostatně nezřetelné. Ze stejného důvodu obsahuje skupina „úplné středoškolské vzdělání“ všechny typy studia s maturitou a nástavbové studium.

Oproti roku 2010 celkově v České republice přibylo 122 tisíc žen a 160 tisíc mužů ve věku 25 a více let. Z pohledu dosaženého vzdělání přibyli hlavně vysokoškoláci. Za uplynulých 10 let došlo ke zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných pětadvacetiletých a starších žen o 310 tisíc, mužů o 180 tisíc; na úkor vyučených.

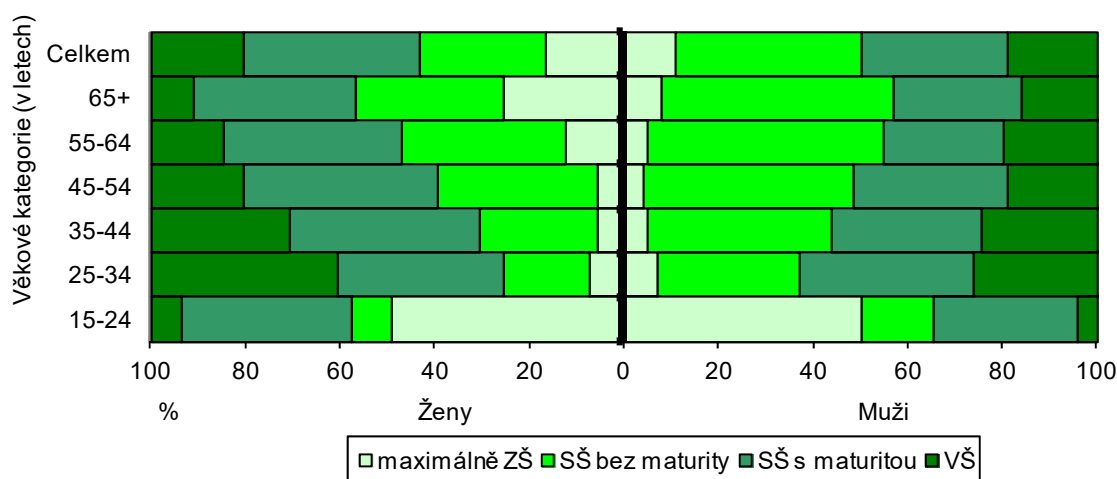
U osob ve věku 25 a více let s maximálně základním vzděláním a vyučených naopak došlo k poklesu. Ubylo 176 tisíc žen s maximálně základním vzděláním, 63 tisíc vyučených žen a 93 tisíc vyučených mužů. Zde je nutno dodat, že v populaci mužů stále převažují vyučení. Naopak, ženy nejčastěji končí své studium maturitou. Pětadvacetiletých a starších maturantek přibylo ve sledovaných letech o padesát tisíc více.

V roce 2019 bylo zjištěno 265 tisíc vysokoškolaček ve věku 25–34 let a 241 tisíc vysokoškolaček ve věku 35–44 let.

V roce 2019 nadále pokračuje trend, kdy mezi mladými ženami převládají vysokoškolačky. Jejich podíl představoval ve věkové kategorii 25–34 let 39 %, což bylo dokonce více, než v této kategorii zaujímaly maturantky (35 %). Počet vysokoškolsky vzdělaných žen se v této věkové kategorii ve srovnání s rokem 2010 zvýšil o 60 tisíc žen. K nejvyššímu nárůstu vysokoškolaček (o 121 tisíc žen) však došlo v následné věkové kategorii, a to ve věku 35–44 let.

U mužů ve věku 25–34 let převažovali maturanti (262 tisíc, 37 %). Ve věkové kategorii 35–44 let to byli vyučení (341 tisíc, 44 %). Vysokoškolsky vzdělaných mužů přibylo v tomto věku oproti roku 2010 o 78 tisíc (na 212 tisíc mužů).

Vzdělání celé populace podle věku v roce 2019
(Struktura podle úrovně vzdělání)

Akademičtí pracovníci podle pohlaví a profesního zařazení v roce 2019

(Graf 17)

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Akademičtí pracovníci jsou odměňováni z kap. 333, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze státního rozpočtu a jsou uváděni ve fyzických osobách k 31. 12.

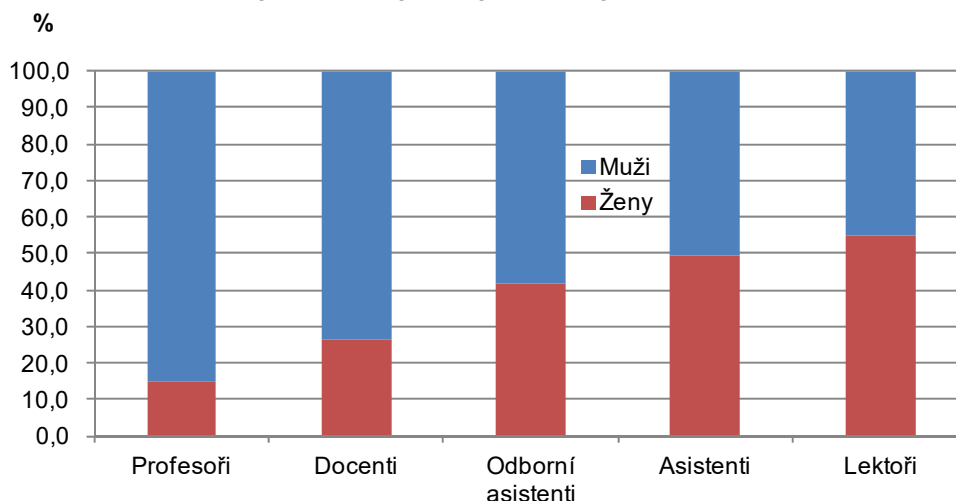
V roce 2019 bylo v České republice 22 836 akademických pracovníků, z nichž většinu (63 %) tvořili muži. Jejich podíl byl tím vyšší, čím výše byli postaveni v profesním zařazení. Z 2 509 profesorů činil podíl mužů 85 % a z 4 562 docentů 74 %.

Poněkud odlišná situace platí v případě odborných asistentů, asistentů – a zejména lektorů.

Z 11 847 odborných asistentů představoval podíl mužů 59 % a mezi 2 101 asistenty již byl poměr pohlaví vyrovnaný. U vysokoškolských lektorů pak dokonce převládají ženy. Z 1 225 lektorů činí jejich podíl 55 %.

Zároveň v případě vysokoškolských lektorů můžeme sledovat nejvýraznější početní nárůst oproti roku 2003. Tehdy na vysokých školách působilo pouze 394 lektorů. Struktura žen a mužů však zůstává víceméně neměnná.

Akademičtí pracovníci podle pohlaví a profesního zařazení

Průměrný hrubý měsíční plat řídicích pracovníků ve školství v letech 2015 a 2019
(Graf 18)

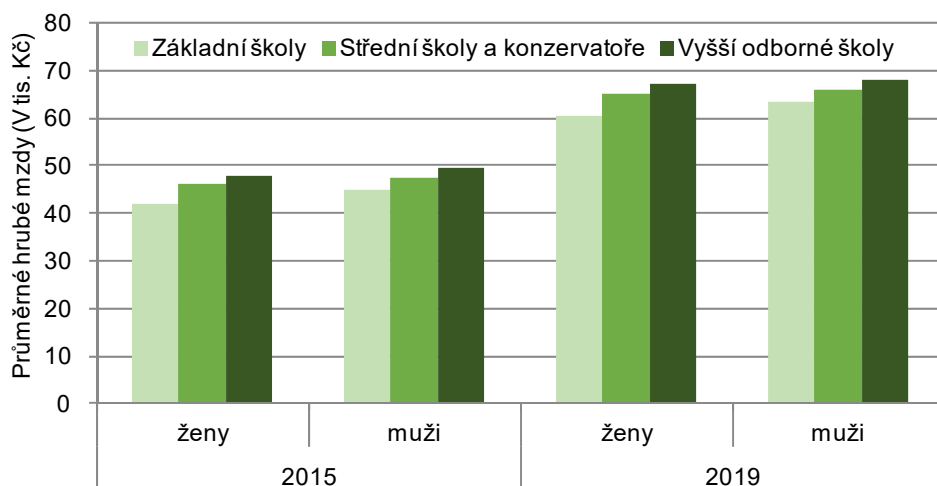
Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; podkladová data Informačního systému o platu na Ministerstvu financí

Údaje o řídicích pracovnících nezahrnují přípravné třídy ZŠ a přípravný stupeň ZŠ speciálních. Naopak, zahrnují školy zřízené podle § 16, odst. 9 ŠZ (tj. školy určené pro děti / žáky / studenty se speciálními vzdělávacími potřebami). V roce 2017 došlo ke změně metodiky, což se promítlo do zpětného přepočítání celé časové řady od roku 2011.

Srovnáme-li průměrné hrubé mzdy řídicích pracovníků ve školství mezi lety 2015 a 2019, je zřejmé, že došlo k jejich růstu. Je ale třeba mít na paměti, že průměr je střední hodnotou, kterou ovlivňují hodnoty extrémní.

Na základních, středních školách, na konzervatořích ani na vyšších odborných školách nezaznamenaly ženy v řídicích pozicích výrazně nižší platy než jejich mužští kolegové. Nejsou zde ani výraznější platové rozdíly podle typů škol.

Průměrný hrubý měsíční plat řídicích pracovníků ve školství v letech 2015 a 2019 podle pohlaví

Počty zaměstnanců a podnikatelů v letech 2010 a 2019 podle pohlaví*(Tabulka 1)**Zdroj: VŠPS, ČSÚ (průměry za rok 2019)*

Podnikateli se rozumí zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Zaměstnaní ve vlastním podniku (sebezaměstnaní) se vymezují jako zaměstnavatelé a zaměstnaní na vlastní účet (OSVČ) a do této kategorie se zahrnují i pomáhající rodinní příslušníci. Podíl těchto osob se počítá ze zaměstnaných celkem.

Podle statistických údajů za průměr jednotlivých čtvrtletí roku 2019 uvedených na www.czso.cz podniká v České republice 891 tisíc osob. Ženy tvoří 32,5 % z celkového počtu podnikajících, což je zhruba o tři procentní body vyšší údaj než za rok 2010. Mezi zaměstnanými ženami tvoří podnikatelky 12,3 % (v roce 2005 činil tento podíl 9,2 % a v roce 2013 to bylo 13,5 %). Muži podnikatelé představují jednu pětinu z celkového počtu zaměstnaných mužů (v podstatě beze změny oproti roku 2005).

Celkově mezi roky 2010 a 2019 došlo k nárůstu početního stavu jak zaměstnanců (o 392 tisíc osob), tak podnikatelů (o 25 tisíc osob). Podnikatelé však vděčí za zvýšené počty pouze ženám. Mužů podnikatelů totiž ve sledovaném období o cca 11 tisíc ubylo.

Počty zaměstnanců a podnikatelů v letech 2010 a 2019 podle pohlaví						
Rok	Zaměstnanci		Podnikatelé		Zaměstnaní	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
2010	1 833,1	2 186,1	253,8	612,0	2 086,9	2 798,2
2019	2 062,1	2 349,1	289,7	601,1	2 351,8	2 950,1
Rozdíl 2019-2010	229,1	162,9	35,8	-11,0	218,8	117,5

(Údaje jsou v tisících osob.)

Počty zaměstnanců a podnikatelů v letech 2010 a 2019 podle pohlaví a vzdělání
(Tabulka 2 a, b)

Zdroj: VŠPS, ČSÚ (průměry za rok 2019)

Jak již bylo výše v textu zmíněno, mezi roky 2010 a 2019 došlo k početnímu navýšení zaměstnanců i podnikatelů. V případě podnikatelů však za jejich nárůstem stály pouze ženy. Když se navíc podíváme na strukturu podle pohlaví, zjistíme, že to byly hlavně vysokoškolačky, ale rovněž podnikatelky s maturitou. Co se týče podnikajících mužů, vysokoškolsky vzdělaných sice přibližně o 26 tisíc přibýlo, ale zato vyučených ubylo o více než 43 tisíc. Početní propad vyučených je zřetelný též u mužů zaměstnanců, kde se jejich počet snížil o více než 70 tisíc.

Zaměstnankyně s vysokoškolským diplomem ve sledovaném období zaznamenaly nárůst o 196 tisíc žen, vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci o 132 tisíc mužů.

Otázkou je, co s početním stavem podnikajících a jejich vzdělanostní strukturou udělá koronavirová pandemie. Tato data zatím nejsou k dispozici, ale lze předpokládat snížení počtu podnikajících, a je možné, že právě vysokoškolsky vzdělaných podnikatelek se tento jev dotkne nejvíce.

Počty zaměstnanců a podnikatelů podle nejvyššího dosaženého vzdělání a pohlaví v letech 2010 a 2019										
Nejvyšší dokončené vzdělání	Rok 2010									
	Ženy					Muži				
	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské
Zaměstnanci	1 833,1	125,8	547,1	829,8	330,1	2 186,1	89,1	996,0	712,4	388,4
Podnikatelé	253,8	11,6	70,2	111,2	60,5	612,0	12,0	270,7	208,2	120,8
Nejvyšší dokončené vzdělání	Rok 2019									
	Ženy					Muži				
	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské
Zaměstnanci	2 062,1	106,4	563,6	857,5	534,7	2 349,1	108,3	934,5	775,9	530,3
Podnikatelé	289,7	12,1	63,3	120,5	93,8	601,1	16,4	227,9	213,2	143,5

Přírůstek / úbytek počtu zaměstnanců a podnikatelů mezi roky 2010 a 2019										
Nejvyšší dokončené vzdělání	Ženy					Muži				
	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské	celkem	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysoko- školské
	Zaměstnanci	175,4	-25,0	-1,9	6,1	196,3	132,9	6,9	-70,3	64,2
Podnikatelé	43,4	0,5	-1,3	14,9	29,4	-15,3	3,2	-42,3	-1,7	25,5

(Údaje jsou v tisících osob.)

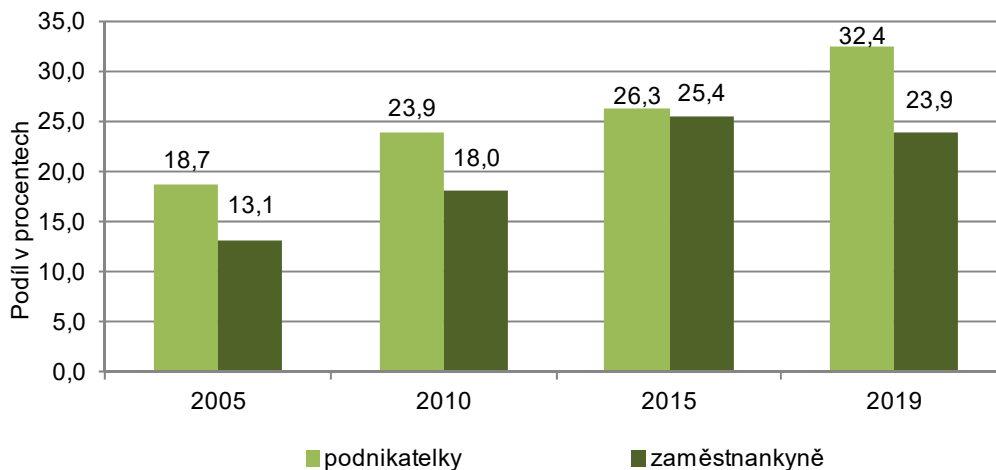
Podíl vysokoškolsky vzdělaných žen a mužů podle postavení v zaměstnání v roce 2019
(Graf 19 a b)

Zdroj: VŠPS, ČSÚ (průměry za rok 2019)

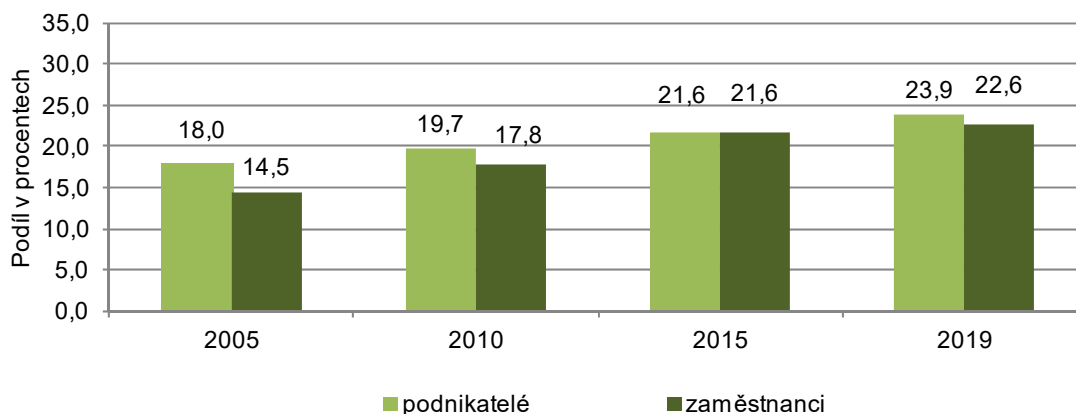
Data jsou za národní hospodářství. Údaje za zaměstnance zahrnují i členy produkčních družstev.

Podíl vysokoškolsky vzdělaných byl jak u mužů, tak u žen vyšší v případě podnikatelů. Výraznější rozdíly mezi procentuálním zastoupením vysokoškolsky vzdělaných u podnikatelů a zaměstnanců zaznamenaly ženy. V roce 2005 to bylo 5,6 procentního bodu ve prospěch podnikatelek, v roce 2019 již 8,5 procentního bodu. V případě mužů se v roce 2005 jednalo o 3,5 procentního bodu ve prospěch podnikatelů. Od té doby se zde ale podíly vysokoškoláků sblíží. Jak u podnikajících, tak zaměstnaných tvoří přibližně 23-24 %.

Podíl vysokoškolsky vzdělaných žen podle postavení v zaměstnání

Podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů podle postavení v zaměstnání

Vývoj počtu nezaměstnaných v letech 1993–2019

(Graf 20)

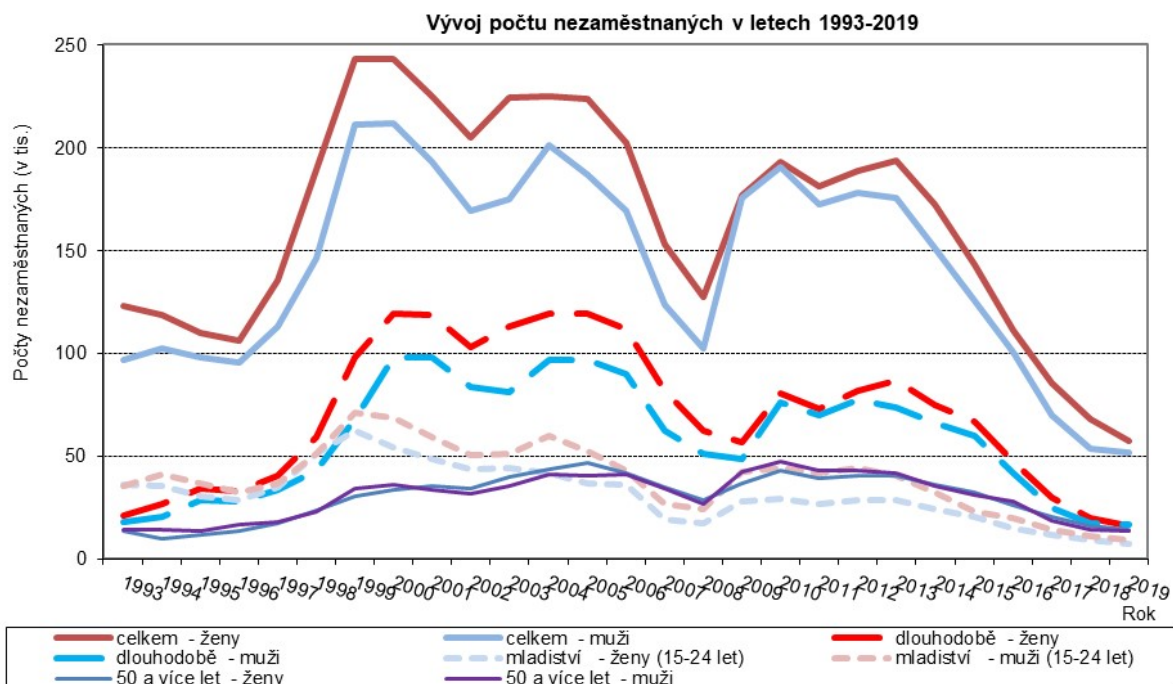
Zdroj: VŠPS, ČSÚ (průměry za jednotlivé roky)

Nezaměstnanými podle mezinárodně srovnatelné metodiky vypracované Mezinárodní organizací práce (ILO), ze které vychází výběrové šetření pracovních sil, jsou osoby 15leté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v referenčním týdnu splňovaly současně tři podmínky – nebyly zaměstnané, práci aktivně hledaly a do práce byly schopny nastoupit hned nebo nejpozději do 14 dnů. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR) sleduje nezaměstnanost podle metodiky založené na počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání. Od roku 2004 MPSV zjišťuje počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa. Proto údaje o nezaměstnanosti z těchto dvou zdrojů nejsou shodné – viz srovnání: www.mpsv.cz a www.czso.cz. Mladiství nezaměstnaní spadají do věkové skupiny 15–24 let. Dlouhodobá nezaměstnanost je nezaměstnanost delší než jeden rok.

Počty nezaměstnaných žen převažují v celém sledovaném období (1993-2019) nad počty nezaměstnaných mužů. Nejvyrovnanější strukturu podle pohlaví měli nezaměstnaní v letech 2008 a 2009, kdy byl téměř stejný počet nezaměstnaných mužů jako žen. V současnosti je poměr žen a mužů mezi nezaměstnanými následující: 52,5 % žen ku 47,5 % mužů.

V letech 1996-2000 počty nezaměstnaných výrazně rostly, a to jak žen, tak mužů. V následujících letech, 2001-2005, počty nezaměstnaných kolísaly, do roku 2008 došlo k jejich poklesu. Klesající trend vykazovaly v letech 2005-2008 i počty osob dlouhodobě nezaměstnaných, nezaměstnaných mladistvých i osob ve věku 50 a více let. Od roku 2009 do roku 2010 vykazovaly počty nezaměstnaných opět rostoucí trend. Následoval výrazný pokles. V současnosti jejich počty kolísají.

V roce 2019 nemělo zaměstnání 57 tisíc ekonomicky aktivních žen a 52 tisíc ekonomicky aktivních mužů. Jednalo se o vůbec nejnižší hodnoty od roku 1993, a to u obou pohlaví. Výrazný pokles zaznamenali též dlouhodobě nezaměstnaní (cca 32 tisíc osob, z toho 48 % žen) a nezaměstnaní ve věku 15-24 let (16 tisíc osob, z toho 45 % žen). Počty nezaměstnaných ve věku 50 a více let dosáhly hodnot z roku 1993 (28 tisíc osob). Oproti roku 1993 však tentokrát mezi nimi mírně převládaly ženy.

Vývoj průměrné mzdy podle pohlaví v letech 2000-2019

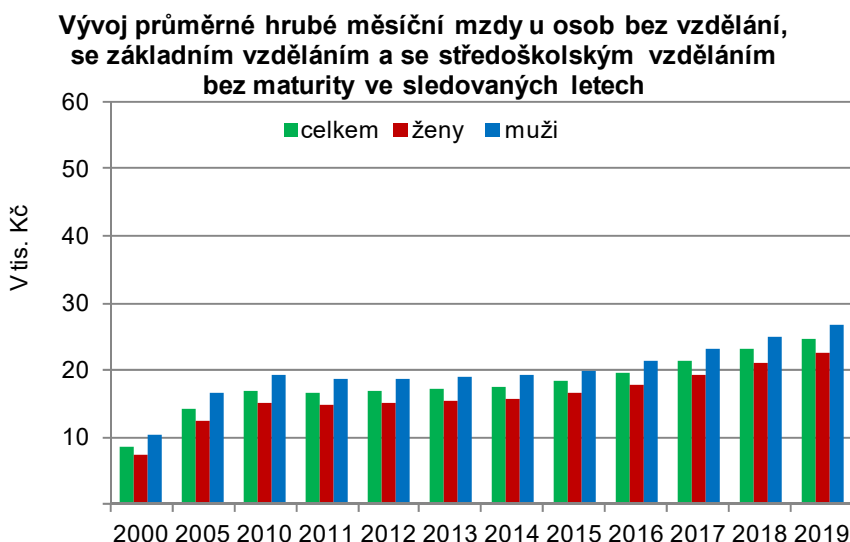
(Graf 21 a, b)

Zdroj: Struktura mezd zaměstnanců, ČSÚ

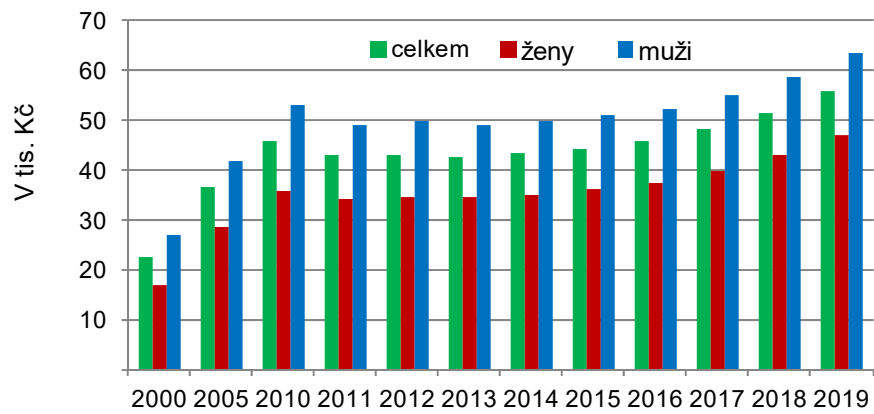
GPG – Gender Pay Gap – je počítán jako relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen vztážený k mediánu mzdy mužů a vyjadřuje se v procentech. V minulém vydání této publikace byla pro výpočet GPG použita odlišná metodika (místo GPG šlo vlastně o vyjádření mediánové hodinové mzdy žen jako % mzdy mužů, což spolu s GPG dá dohromady 100 %). Gender Pay Gap však v žádném případě nelze používat jako indikátor pro měření diskriminace, neboť současně obnáší informaci za segregaci na trhu práce a promítají se v něm různé vlivy struktur věkových, vzdělanostních, postavení v zaměstnání, odvětvové klasifikace a dalších.

Od roku 2000 do roku 2019 zaznamenaly průměrné mzdy výrazný nárůst. Celkově – i podle pohlaví s tím, že v případě mužů byly vždy vyšší, než u žen.

Významným faktorem pak byl stupeň dosaženého vzdělání. Zatímco u nejnižšího, tedy maximálně základního vzdělání a rovněž vyučených, nejsou rozdíly v platech žen a mužů tak markantní, u vysokoškolsky vzdělaných je tomu přesně naopak. Roli zde hrají extrémní hodnoty – proto místo mediánových byly pro toto srovnání vybrány mzdy průměrné.

**Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy u osob
s vysokoškolským vzděláním ve sledovaných letech**

Mediány mezd podle úrovně vzdělání v roce 2019

(Graf 22)

Zdroj: Strukturální mzdová statistika (ISPV MPSV ČR, IS-Plat), průměry za rok 2019

Sloupce v grafu zobrazují výše průměrných výdělků mužů a žen podle úrovně vzdělání.

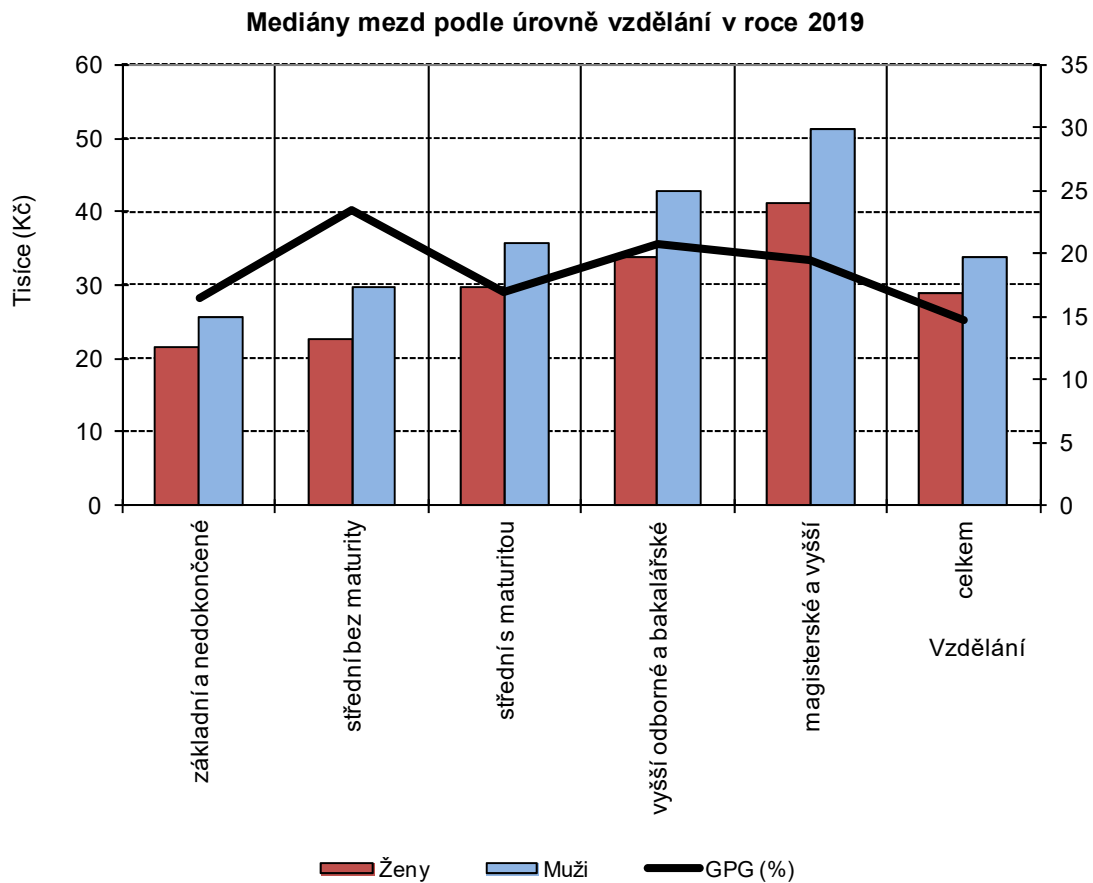
Mediánová hrubá měsíční mzda představuje reálnou, extrémními hodnotami nezkreslenou, střední hodnotu úrovně mezd jednotlivých zaměstnanců. Strukturální mzdová statistika v současnosti vzniká jako sloučení výsledných databází výběrového šetření Informační systém o průměrném výdělků MPSV (ISPV), které pokrývá mzdovou sféru, a administrativního zdroje Informační systém o platu a služebním příjmu (ISP) Ministerstva financí ČR, který plošně pokrývá platovou sféru. Protože objem zjišťovaných informací v ISPV je rozsáhlý a šetření je zejména pro menší podniky pracné a nákladné, provádí se jen u vzorku jednotek vybraných v zásadě náhodně na základě Registru ekonomických subjektů, přičemž pravděpodobnost výběru stoupá s velikostí jednotky. Pro shromáždění údajů je využíváno elektronického sběru přímo z podnikových databází.

Od roku 2011 výsledky výběrově pokrývají celou zaměstnaneckou populaci v ČR, neboť jsou nově zahrnuti dříve nesledovaní zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů-fyzických osob. Tato změna znamená zvýšení reprezentativnosti statistických údajů obsažených v publikaci. Je nutné brát ovšem v úvahu, že výsledky minulých let v předchozích publikacích nebyly dopočtené na celé hospodářství, zejména nepokrývaly podniky s méně než 10 zaměstnanci, a tudíž výsledky nenavazují v časové řadě.

Do hrubých mezd se ve strukturální statistice počítají všechny mzdy za práci včetně prémie, odměn a dalších platů, dále veškeré náhrady mzdy za neodpracovanou dobu (dovolenou, svátky, překážky v práci apod.) a odměny za pracovní pohotovost za celý rok.

GPG – Gender Pay Gap – je počítán jako relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen vztažený k mediánu mzdy mužů a vyjadřuje se v procentech. V minulém vydání této publikace byla pro výpočet GPG použita odlišná metodika (místo GPG šlo vlastně o vyjádření mediánové hodinové mzdy žen jako % mzdy mužů, což spolu s GPG dá dohromady 100 %).

Ženy vydělávají méně než muži, a to bez ohledu na úroveň vzdělání. Nejvyšší rozdíly byly v roce 2019 (podobně jako v letech minulých) zaznamenány v případě středoškolského vzdělání bez maturity (kde je v populaci výrazně více mužů), hodnota GPG zde představovala přes 23 %. Ačkoli vysokoškolské vzdělání je dnes už spíše doménou žen, hodnota GPG u osob s vysokoškolským vzděláním je relativně vysoká. V případě pětiletého a vyššího ukončeného studia na univerzitě dosahovala 19 % a v případě studia bakalářského a vyššího odborného 21 %. Nejnižší rozdíly byly zaznamenány u mezd středoškoláků s maturitou (zde převažují v celkové populaci ženy). Tato vzdělanostní kategorie vykazovala 17% GPG v neprospěch žen.

Mediánové mzdy podle věkových skupin v roce 2019

(Graf 23)

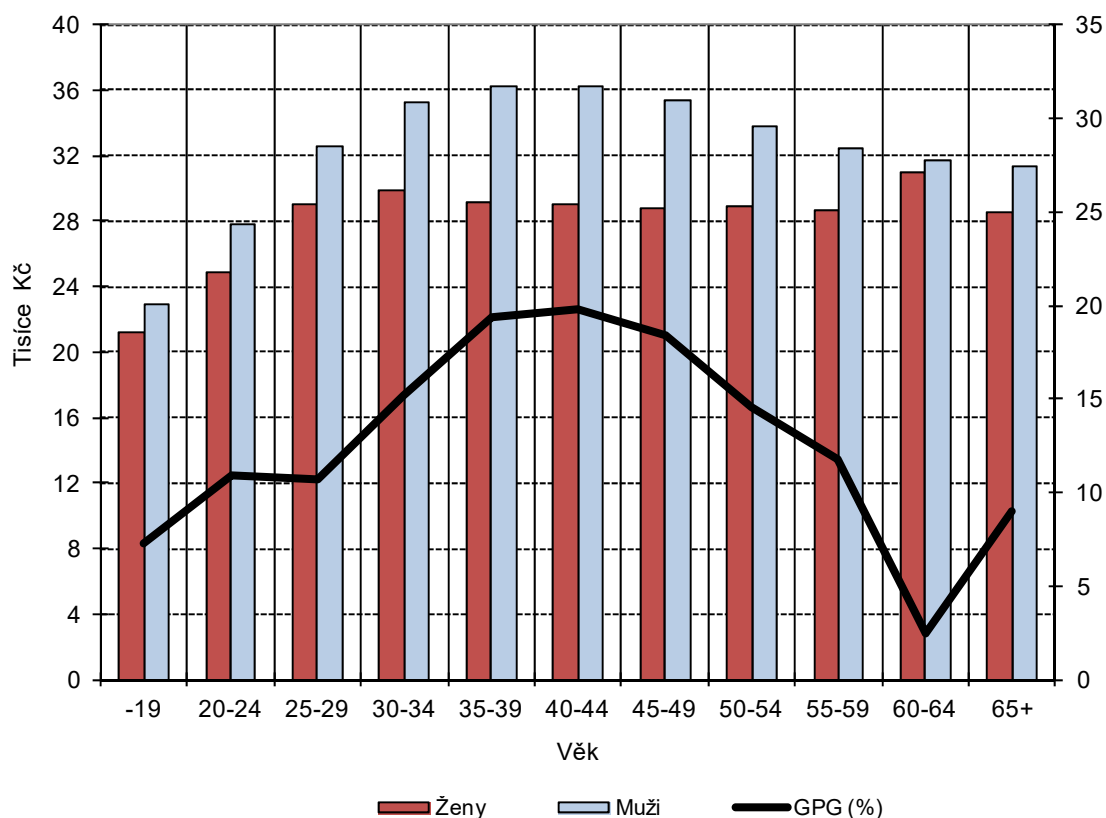
Zdroj: Strukturální mzdová statistika (ISPV, ISPlat), průměry za rok 2019

Výpočet mediánové mzdy a GPG viz komentář ke grafu 21.

Do devatenácti let věku je na trhu práce více žen s maturitou, než mužů. Ženy mnohem častěji než muži v tomto věku pokračují ve vysokoškolském studiu a na trhu práce se zatím nezapojují. Hodnota GPG je v tomto věku relativně nízká, a to přibližně 7%. Ve věku 20-24 let již vidíme nárůst této hodnoty o 4 procentní body na 11 %. To už se na trhu práce objevují i muži s vysokoškolským diplomem, kteří častěji odcházejí do soukromé sféry.

Při pohledu na hodnoty GPG v jednotlivých pětiletých skupinách je na první pohled zřejmé, že významným faktorem hrajícím roli v odlišné úrovni žen a mužů je odchod žen na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Ve věkové kategorii 25–29 let činí hodnota GPG 10,7 %. V tomto věku se na trhu práce uplatňují absolventky vysokých škol, které budují svou kariéru. Hodnota GPG pak ale strmě stoupá až k hodnotě 20 % ve věkové kategorii 40–44 let. Po 45. roce života GPG pozvolna klesá, ale ženy již muže, kteří zatím bez přerušení budovali svou kariéru, nikdy nedoženou. V podstatě nulová hodnota GPG ve věku 60–64 let je způsobena odlivem nízkopříjmových osob do důchodu s tím, že v zaměstnání zůstávají spíše lidé vysoce vzdělaní a kvalifikovaní. Strmý nárůst GPG ve věku 65 a více let je potom dán rozdílnou strukturou žen a mužů, kteří jsou v tomto věku ještě ekonomicky aktivní (ženy v tomto věku častěji berou ze svého pohledu podřadnější a hůře placená zaměstnání).

Mediánové mzdy podle věkových skupin

Rozdíly v odměňování na ministerstvech vyjádřené v GPG k 31. 12. 2018*(Tabulka 3)**Zdroj: ISPSP (za rok 2018)*

Zahrnutý jsou též rezortní instituce. Na podrobnější výstupy chybí v dostupné databázi relevantní členění podle stupně řízení, jež by odpovídalo realitě.

Do rozdílů v odměňování na jednotlivých resortech více promlouvá segregace na trhu práce, než diskriminace. Gender Pay Gap v sobě zahrnuje obě tyto informace, aniž jsme je schopni od sebe oddělit. Vždy je třeba přihlížet k tomu, jakou práci která osoba vykonává, s jakým vzděláním a s jakou kvalifikací.

Mezi rezorty s nejvyšší hodnotou GPG k 31. 12. 2018 patřila ministerstva zemědělství, životního prostředí, vnitra a průmyslu a obchodu. GPG se zde pohyboval kolem 20 %. Nejnižší hodnotu GPG vykazovala ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, obrany a místního rozvoje.

Rozdíly v odměňování na ministerstvech vyjádřené v GPG k 31. 12. 2018

Ministerstvo	Gender Pay Gap
	%
Ministerstvo zemědělství	22,4
Ministerstvo životního prostředí	19,8
Ministerstvo vnitra	19,6
Ministerstvo průmyslu a obchodu	19,5
Ministerstvo dopravy	16,8
Ministerstvo kultury	15,0
Ministerstvo zahraničních věcí	14,6
Ministerstvo spravedlnosti	14,2
Ministerstvo práce a sociálních věcí	13,4
Ministerstvo financí	11,4
Úřad vlády ČR	11,0
Ministerstvo zdravotnictví	10,5
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	5,6
Ministerstvo obrany	2,4
Ministerstvo pro místní rozvoj	2,0

Starobní důchodci podle výše plného starobního důchodu sólo k 31. 12. 2019

(Graf 24 a, b)

Zdroj: MPSV ČR (ČSSZ), 31. 12. 2019

Důchodové pojištění zajišťuje občany pro případ stáří, invalidity nebo při ztrátě živitele. V rámci důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, invalidní, vdovské, vdovecké a sirotčí (zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Starobní důchody pobírají častěji ženy než muži a pobírají je déle. Výše důchodů žen je ale v průměru nižší než výše důchodu mužů.

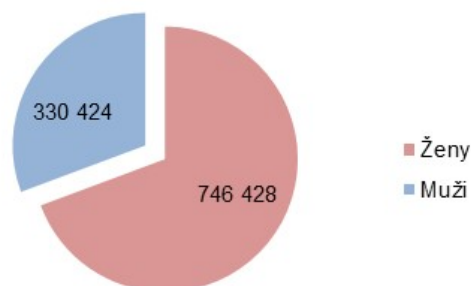
Ženy odcházejí do důchodu stále ještě o něco dříve než muži. Celkově pobíralo k 31. 12. 2019 starobní důchod sólo 1 817 406 osob (z toho 52,5 % žen).

Podíváme-li se na průměrnou měsíční výši starobních důchodů, zjistíme, že důchody do 13 999 Kč pobírají častěji ženy. Muži zase převažují mezi příjemci důchodů vyšších než 14 000 Kč. Podíl žen mezi pobírateli průměrného měsíčního starobního sólo důchodu do 13 999 Kč činil téměř 70 %.

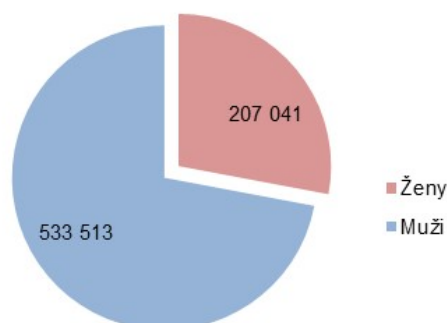
Zaměříme-li se na průměrné měsíční důchody ve výši 14 000 a více korun, zjistíme, že se poměr obou pohlaví otáčí. V případě takto vysokých důchodů představuje podíl žen již jen 28 %. Vůbec nejvyšší podíl žen (přibližně 84%) byl zjištěn u příjemců starobních důchodů sólo v průměrné výši od 9 000 do 9 999 Kč, ale i v následující kategorii, tedy od 10 000 do 10 999 Kč. Nejnižší podíly žen potom vykazovali senioři se starobním důchodem sólo v průměrné výši od 17 000 do 17 999 korun (15% podíl).

Podíl žen pobírajících starobní důchod sólo ve výši 15 000 a více korun činí necelých 23 %. Výše důchodů sice v poslední době stoupala – ale vidíme, že zvláště v případě vyšších důchodů je Gender Pension Gap stále velice výrazný.

Starobní důchodci pobírající průměrný měsíční důchod ve výši do 13 999 Kč podle pohlaví

Starobní důchodci pobírající průměrný měsíční důchod ve výši 14 000 a více Kč podle pohlaví

Invalidní důchody podle stupňů nemohoucnosti a průměrné měsíční výše důchodu (struktura podle pohlaví) k 31. 12. 2019

(Graf 25 a, b)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), 31. 12. 2019

S účinností od 1. ledna 2010 došlo k zavedení třístupňové invalidity a místo plných invalidních a částečných invalidních důchodů začaly být vypláceny invalidní důchody pro invaliditu I., II., a III. stupně (zákon č. 306/2008 Sb.). I. stupeň znamená pokles pracovní schopnosti nejméně o 35 %, u II. stupně se jedná nejméně o 50% a u III. nejméně o 70% pokles pracovní neschopnosti. Data jsou uváděna k 31. 12. daného roku.

K 31. 12. 2019 byla nějaká z forem invalidního důchodu vyplacena 412 925 osobám. Invalidní důchod pobírali muži z 52 a ženy ze 48 %.

Podíl žen se v ani jednom stupni nemohoucnosti příliš nemění.

Viditelně se však mění v závislosti na průměrné výši příjmu důchodu. Ženy převažují mezi příjemci důchodů I. stupně do jeho výše 7 999 Kč. V případě obou vyšších stupňů invalidity ženy mezi jejich příjemci převládají až do výše důchodu 9 999 Kč.

V případě osob pobírajících invalidní důchod do 9 999 Kč je však třeba dodat, že se nejedná o příliš početné soubory osob, zejména u II. a III. stupně invalidity.

Příjemci invalidního důchodu pobírali nejčastěji invalidní důchod III. stupně, kde se jednalo o více než 70% pokles pracovní neschopnosti. Představovali 46 % všech příjemců invalidního důchodu (což je pokles o 8 procentních bodů oproti stavu k 31. 12. 2010). Na druhém místě figurovali ti, kteří pobírali invalidní důchody s prvním stupněm nemohoucnosti (38 %). Zde se naopak podíl o šest procentních bodů oproti stavu k 31. 12. 2010 zvýšil. Rozdíly podle pohlaví byly v obou případech zanedbatelné.

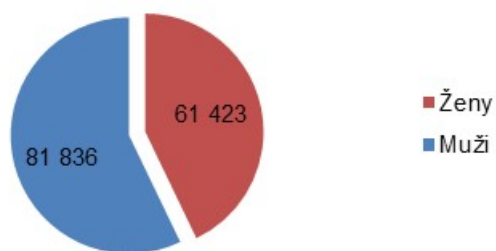
Kromě toho, že muži pobírají invalidní důchody častěji než ženy a že se tato jejich převaha ještě zvýrazňuje u nejvyššího stupně nemohoucnosti, mají také v průměru tyto důchody vyšší.

Podíváme-li se na invalidní důchody třetího stupně nemohoucnosti podle průměrné výše důchodu, zjistíme, že do 13 999 Kč pobírá tyto důchody více žen než mužů (56:44 %), od 14 000 Kč jsou mezi příjemci těchto důchodů převážně muži (57 % mužů).

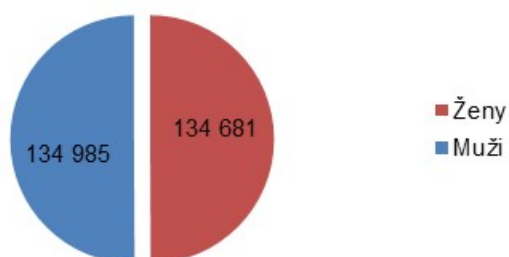
V případě invalidních důchodů prvního a druhého stupně invalidity jsou mezi příjemci početněji zastoupeni muži. Se zvyšující se výší důchodů můžeme pozorovat rovněž dominanci mužů mezi těmi, kdo tyto dávky pobírají.

**Invalidní důchodci pobírající průměrný měsíční
důchod
ve výši 14 000 a více Kč podle pohlaví**

**Invalidní důchodci pobírající průměrný měsíční důchod
ve výši do 13 999 Kč podle pohlaví**

Oběti a pachatelé vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2019 (Graf 26)

Zdroj: Policejní prezidium České republiky

Policeie ČR neeviduje oběti, ale objekty napadení. V letech 2016 až 2018 probíhala na Ministerstvu vnitra rekonstrukce statistiky kriminality. Data mezi roky 2016 a 2018 jsou neúplná a nepřesná. Data za rok 2018 nejsou k dispozici. Data z let 2016 a 2017 nelze porovnávat s roky předchozími.

Oběťmi i pachatelí trestných činů se stávají častěji muži. Bylo tomu tak i v roce 2019. Zatímco ale celkový počet obětí trestných činů je podle pohlaví poměrně vyrovnaný (ženy představují 48 % všech obětí), mužská dominance v případě pachatelů trestných činů je očividná (z 83% jsou pachatelí muži).

Mezi nejpočetněji zastoupené závažné trestné činy patří úmyslné ublížení na zdraví či násilné vyhrožování.

Z celkového počtu 5 138 obětí úmyslného ublížení na zdraví tvořily ženy 24 %. Jejich podíl činil v případě pachatelů tohoto trestného činu pouhých 8 %.

K početně zastoupeným trestným činům, kde naopak ženy mezi oběťmi převažují, patří bezesporu nebezpečné vyhrožování a znásilnění. Z 2 403 obětí nebezpečného vyhrožování připadalo 55 % procent právě na ženy. U znásilnění přesahuje podíl žen 90 % (z celkového počtu 694 případů).

Pachatelí obou výše uvedených trestných činů jsou pak z valné většiny opět muži (v 93 % u nebezpečného vyhrožování a z 99 % v případě znásilnění).

Při pohledu do minulosti vidíme určitou proměnu, co se struktury trestných činů týče. Ještě v roce 2010 se ženy stávaly nejčastěji oběťmi loupeží (1 806 žen, v roce 2019 se jednalo o 539 žen), v roce 2019 vévodí smutnému žebříčku ženských obětí trestných činů nebezpečné vyhrožování (1 331 žen).

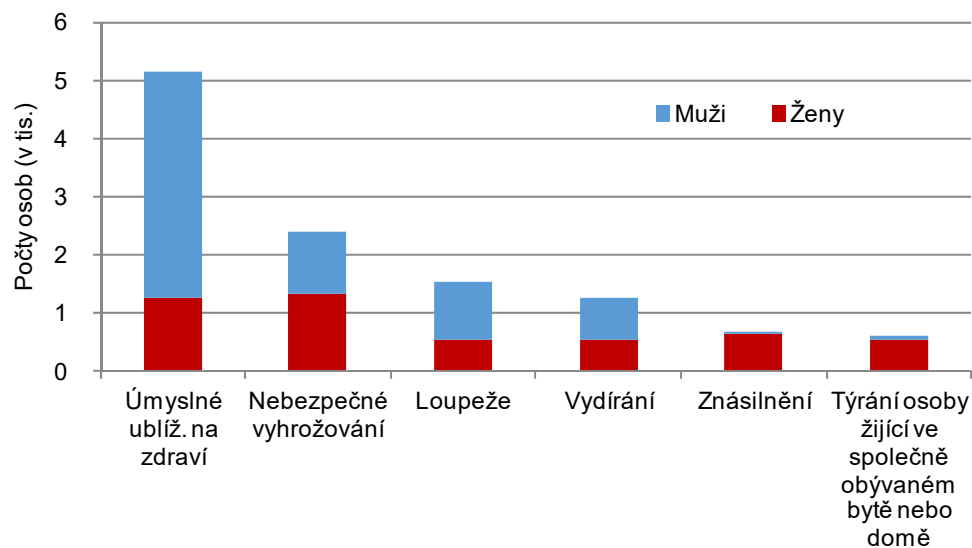
V případě mužských obětí dominuje nadále úmyslné ublížení na zdraví – ale mužské oběti loupeží zaznamenaly obdobný trend jako ženy – a to výrazný pokles (z 1 847 mužů v roce 2010 na 994 k roku 2019).

Částečně zde můžeme brát v úvahu stav do letošního roku, kdy se životní úroveň populace zvedla – a majetková trestná činnost se přesunula od zbraně v ruce a punčochy na hlavě do kalných vod kyberkriminality. Ta se ale stále poměrně obtížně dokazuje, a tedy i postihuje – a proto zde není ani datově podchycena.

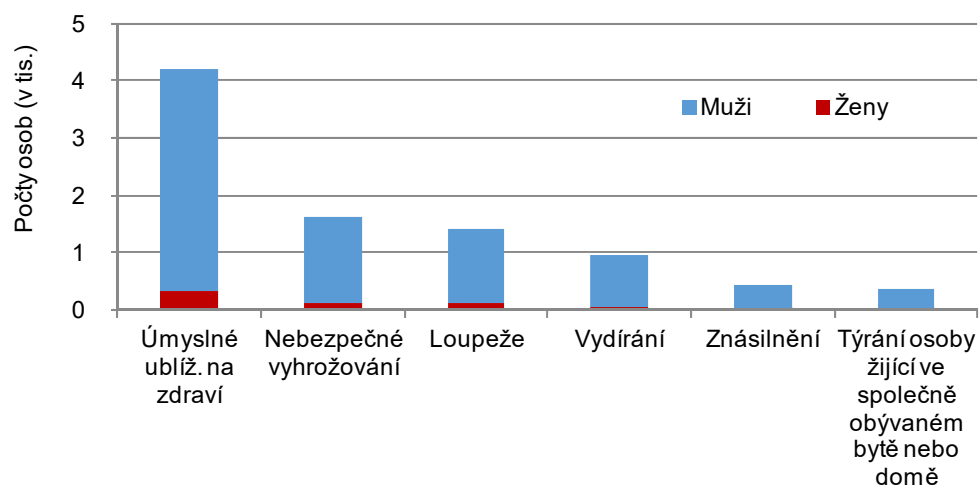

Oběti vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2019

Pachatelé vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2019

Kandidující a zvolení do PS ČR v letech 1996-2017*(Tabulka 4)*

Zdroj: Volební statistika ČSÚ

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se konají každé čtyři roky, pokud nedojde k volbám předčasným jako např. v roce 1998 či 2013. Počet volených poslanců je stanoven ústavou na 200 mandátů. Volí osoby se státním občanstvím ČR od 18 let věku. Volit lze i v zahraničí, kde byly vytvářeny volební místnosti u zastupitelských úřadů a generálních konzulátů ČR. Zatím poslední volby se konaly ve dnech 20. až 21. října 2017.

Úspěšnost ve volbách se měří jako podíl zvolených ze všech kandidujících a uvádí se v %.

Úspěšnost kandidujících žen byla ve všech volbách do Poslanecké sněmovny České republiky od roku 1996 nižší než úspěšnost kandidujících mužů. Od roku 1996 do roku 2002 se plynule zvyšovaly počty kandidujících žen, zatímco počty kandidujících mužů vykazovaly kolísavý trend. V roce 2002 dosáhly počty kandidujících žen (1 596) i mužů (4 472) svého maxima. Rok 2002 se vyznačoval nejnižší úspěšností žen i mužů. Úspěšnost žen představovala ve sledovaném roce 2,1 %, v případě mužů 3,7 %. U obou pohlaví došlo od roku 2002 do roku 2010 k výraznému poklesu kandidujících. V případě žen představoval tento pokles 14,5 %, u kandidujících mužů se jednalo o pokles 18,2 %.

Rok 2013 se z hlediska kandidujících a úspěšnosti žen a mužů ve volbách v mnohém podobal roku 2002. V roce 2013 kandidovalo 1 588 žen a 4 311 mužů. Úspěšnost kandidujících mužů byla přitom v roce 2013 stejně nízká jako v roce 2002 (3,7%), úspěšnost kandidujících žen byla v roce 2013 jen o něco málo vyšší než v roce 2002 (2,5%).

Nejméně žen i mužů kandidovalo do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1998. Zároveň v tomto roce dosáhli muži i ženy nejvyšší úspěšnosti ve volbách do PS ČR od roku 1996. Kandidující ženy zaznamenaly v roce 1998 čtyřprocentní úspěšnost, úspěšnost kandidujících mužů dosáhla 6 procent. Je však třeba dodat, že v roce 1998 kandidovalo podstatně méně lidí, což se promítlo právě ve zvýšené úspěšnosti.

Podíl žen mezi kandidujícími činil ve volbách v letech 1996 a 1998 přibližně pětinu. K nárůstu podílu žen ze všech kandidujících došlo ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2002. Od té doby se tento podíl drží na úrovni 26-28 %.

Podíl žen ze všech poslanců nepřekročil v letech 1996-2000 interval 15-17 %. Dosud nejvyšší zastoupení mezi poslanci měly ženy od květnových voleb v roce 2010, kdy představovaly 22 % všech zvolených. Po volbách v roce 2013 tvořil podíl žen v poslaneckých lavicích 19,5 %.

Podíl žen mezi poslanci dosáhl v roce 2017 právě úrovně roku 2010. Ve sněmovních lavicích zasedlo 44 nově zvolených žen. V tomto roce kandidovalo od roku 1966 nejvíce žen i mužů, což se promítlo do rekordně nízké úspěšnosti obou pohlaví.

Kandidující a zvolení do PSP ČR v letech 1996-2017

Rok	Kandidující		Zvolení		Úspěšnost (v %)	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
1996	908	3 584	30	170	3,3	4,7
1998	756	2 857	30	170	4,0	6,0
2002	1 596	4 472	34	166	2,1	3,7
2006	1 383	3 602	31	169	2,2	4,7
2010	1 364	3 658	44	156	3,2	4,3
2013	1 588	4 311	39	161	2,5	3,7
2017	2154	5 370	44	156	2,0	2,9

Složení Senátu Parlamentu České republiky podle věku a pohlaví k 10. 11. 2020 (Graf 27)

Zdroj: Volební statistika ČSÚ

Zatím poslední volby do třetiny Senátu ČR se konaly ve dnech 2. - 3. 10. 2020 a 9. - 10. 10. 2020.

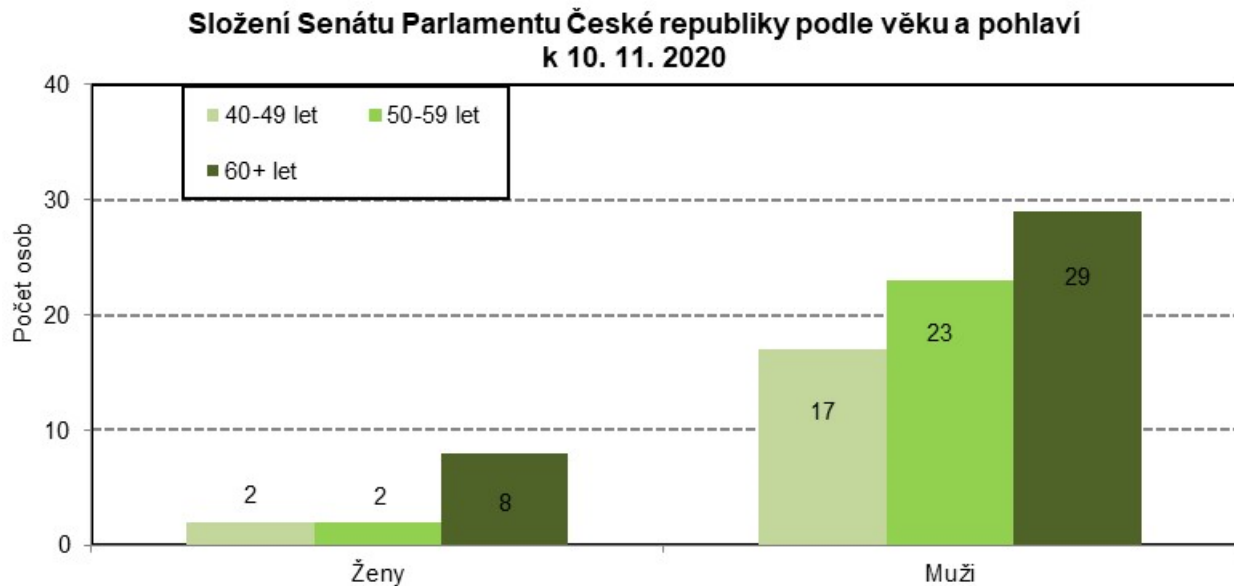
Do Senátu ČR se volí každé dva roky, kdy je obměňována třetina horní komory parlamentu. Volí se dvoukolově, pokud některý z kandidátů nezíská nadpoloviční většinu hlasů již v kole prvním.

Senátorem se může stát osoba až od 40. roku svého života.

Z celkového počtu 81 senátorů bylo k 10. listopadu 2020 dvanáct žen a šedesát devět mužů. Podíl žen v horní komoře Parlamentu ČR byl 15%.

Nejvyšší podíl senátorů (46 %) spadal do nejvyšší věkové kategorie 60 a více let. Ve věkové kategorii 50–59 let se nacházelo 31 % senátorů a nejméně, 23 %, jich bylo ve věku 40–49 let.

Pokud již jsou ženy voleny jako senátorky, pak ty, jimž je 60 a více let. Jednalo se o dvě třetiny senátorek.

Vyšší a nižší pozice v Armádě ČR podle věku žen a mužů k 1. 9. 2020
(Graf 28)

Zdroj: MO ČR

Uvedené údaje nezahrnují občanské zaměstnance. Od 1. 1. 2011 byla zrušena hodnost podporučíka.

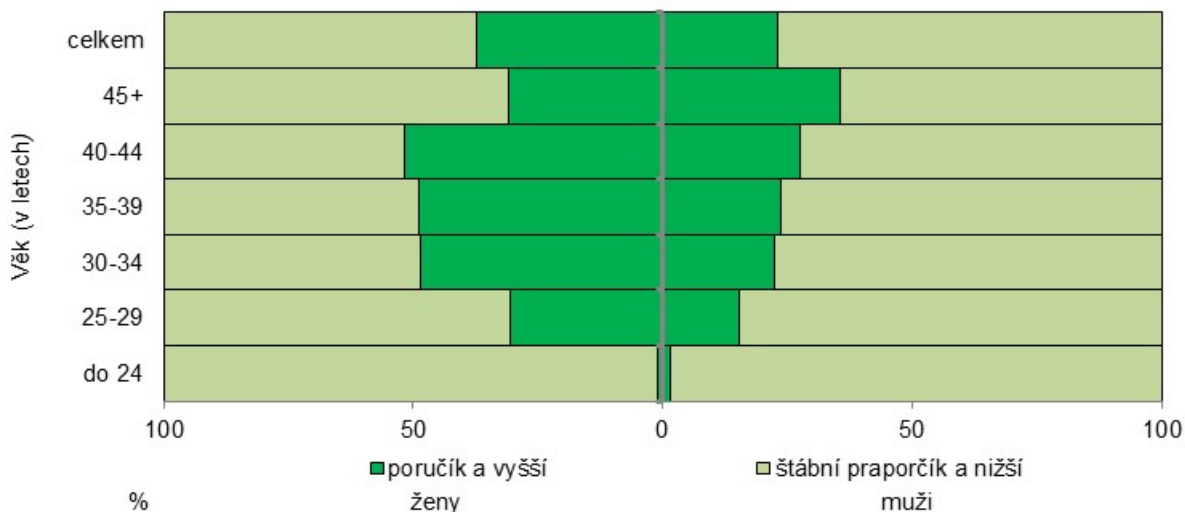
V Armádě ČR celkově i ve všech sledovaných věkových pětiletých skupinách pochopitelně převládají muži. K 1. 9. 2020 bylo v Armádě ČR zjištěno 26 431 osob (bez občanských zaměstnanců). Podíl žen představoval 13,4 %. Nejvyšší podíl žen byl zjištěn ve věkové kategorii 35-39 let (téměř 15%). Nejnižší podíl žen zaznamenaly v kategorii od 25 do 29 let včetně (11%).

Podíly žen rostou se zvyšující se hodností. Zatímco podíl žen mezi štábními praporčíky a nižšími hodnostmi představoval celkově 11 procent, mezi poručíky a vyššími hodnostmi dosahoval hodnoty 20 %. Ve věku 30–34 let se mezi štábními praporčíky a nižšími hodnostmi vyskytovalo necelých 9 % žen, zato mezi poručíky a vyššími šaržemi to bylo 24 %. Tento trend je opačný pouze v nejnižším a nejvyšším věku, tedy do 24 a nad 45 let věku včetně, kdy podíl žen u nižších šarží převyšoval podíl žen u šarží vyšších.

Armáda je přímo klasickým příkladem segregace. Ženy v armádě zauímají spíše vyšší hodnosti (často s vysokoškolským vzděláním) – a mezi prostými vojiny jsou ženy ve výrazné menšině.

U žen v Armádě ČR ve věku 40 a více let podíl poručic a vyšších šarží výrazně klesá. Kromě genderového hlediska se tu projevuje aspekt generační.

**Vyšší a nižší pozice v Armádě ČR podle věku žen a mužů,
1. 9. 2020**

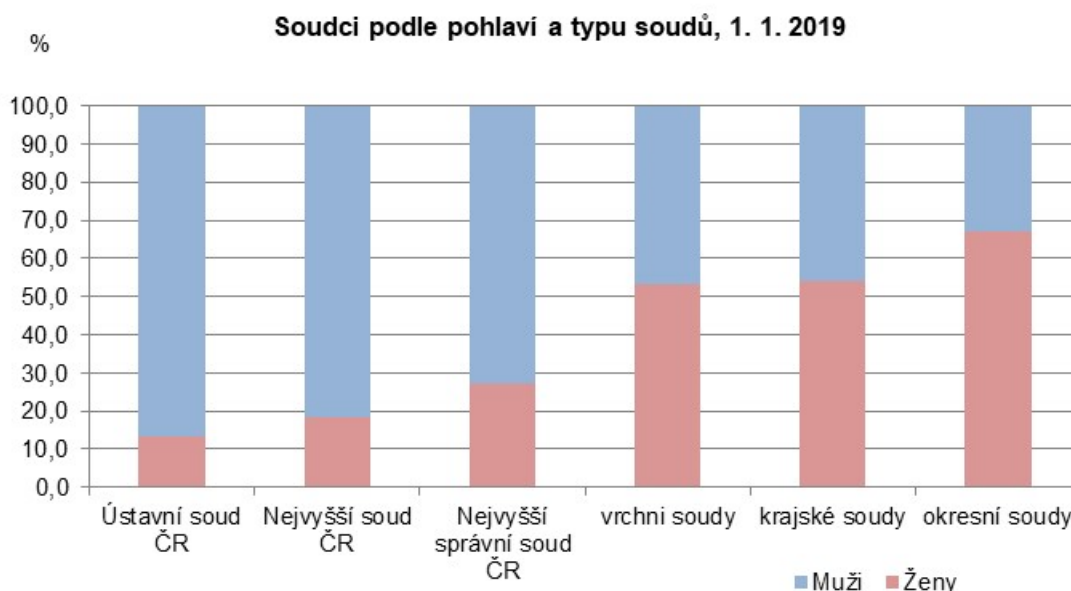
Soudci podle pohlaví a typu soudů (Graf 29)

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR

Data jsou k 1. 1. 2019. Data za počty soudců Ústavního soudu ČR jsou získána z jeho internetových stránek.

K 1. 1. 2019 bylo zjištěno 3 006 soudců, z toho 1 824 žen (bez soudců Ústavního soudu ČR). Nejvíce soudců se vyskytuje na okresních soudech (1 824), dále na soudech krajských (950) a vrchních (128). Na Nejvyšším soudu ČR bylo zaměstnáno 71, na Nejvyšším správním soudu pak 33 soudců.

Čím je soudní instituce prestižnější, tím je zde nižší podíl žen mezi soudci. V případě okresních soudů zaujímají ženy 67 % všech soudců, ovšem na Nejvyšším soudu ČR představují pouze necelých 18 % soudců. Mezi soudci Ústavního soudu tvořil podíl žen pouhých 13 %.

V případě okresních soudů převažují ženy nad muži ve všech sledovaných desetiletých kategoriích. Nejvyšší podíl, 73%, zaznamenaly ve věku 51–60 let.

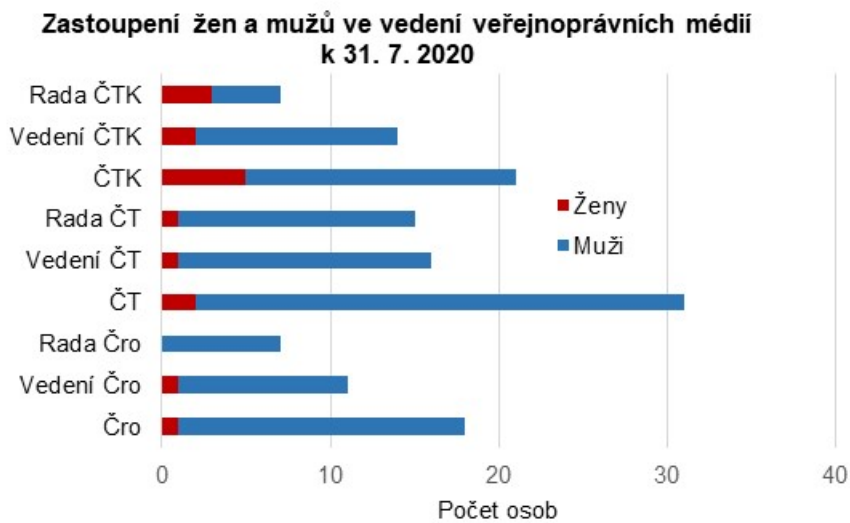
Na krajských soudech převládají do 50. roku života muži. Ve věku 31–40 let měli 68% zastoupení. Ženy zde převažovaly od 51 let (jejich podíl představoval cca 62 %).

Zastoupení žen a mužů ve vedení veřejnoprávních médií k 31. 7. 2020
(Graf 30)

Zdroj: Webové stránky ČRo, ČT a ČTK

Vedoucí pozice ve veřejnoprávních médiích jsou jasnou doménou mužů. Nejnižší zastoupení měly ženy ve vedení a v radě Českého rozhlasu (necelých 6 %) a ve vedení a v radě České televize (necelých 7 %). V radě Českého rozhlasu k 31. 7. 2020 neseděla jediná žena.

V České tiskové kanceláři působilo v jejím vedení a v radě celkem 5 žen, což k 31. 7. 2020 představovalo 24 %.

Zastoupení žen a mužů ve vybraných institucích k 3. 11. 2000
(Tabulka 5)

Zdroj: Webové stránky GA ČR, TA ČR, AV ČR

Podíl žen ve vedení vědeckých a akademických institucí je v České republice relativně nízký. V šestačtyřicetileté Akademii věd měly ženy 26% zastoupení (přičemž v její Akademické radě byl jejich podíl 35% a ve Vědecké radě 21%).

V Technologické agentuře České republiky činil podíl žen v rozhodovacích pozicích 18 %, v Grantové agentuře České republiky šlo o 20% podíl.

Zastoupení žen a mužů ve vybraných institucích k 3. 11. 2020

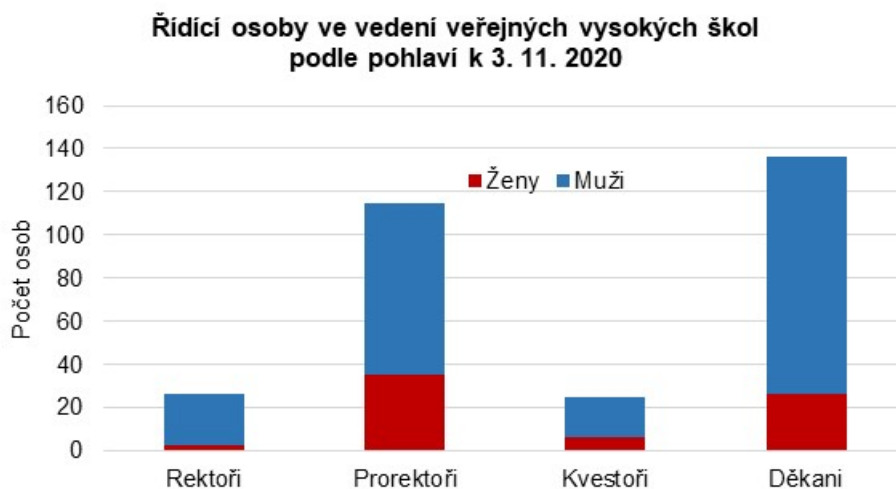
Instituce	Celkem	Ženy	Muži	Podíl žen v %
Grantová agentura České republiky	15	3	12	20,0
Předsednictvo	5	2	3	40,0
Vědecká rada	10	1	9	10,0
Technologická agentura České republiky	28	5	23	17,9
Předsednictvo	5	1	4	20,0
Kontrolní rada	10	3	7	30,0
Výzkumná rada	13	1	12	7,7
Akademie věd	46	12	34	26,1
Akademická rada	17	6	11	35,3
Vědecká rada	29	6	23	20,7

Řídící osoby ve vedení veřejných vysokých škol podle pohlaví v roce 2020 (Graf 31)

Zdroj: Webové stránky vysokých škol

Zatímco na základních i středních školách tvoří drtivou většinu zaměstnanců ženy, řídicí funkce ve vedení veřejných vysokých škol získávají v drtivé většině případů muži.

Mezi rektory měly ženy k 3. 11. 2020 pouze 8% zastoupení, mezi děkany 19%, v případě kvestorů se jednalo o 24% podíl a nejvyšší podíl žen byl zjištěn mezi prorektory, a to 30%.

Vývoj pracovníků ve výzkumu a vývoji celkem ve sledovaných letech podle pohlaví (Graf 32)

Zdroj: ČSÚ, Roční výkaz o výzkumu a vývoji

Data jsou za fyzické osoby k 31. 12. daného roku.

Údaje o počtu zaměstnanců výzkumu a vývoje byly získány z výsledků pravidelného ročního statistického šetření o výzkumu a vývoji, které se vztahuje na všechny ekonomické subjekty, které provádějí výzkum a vývoj (systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití) jako svoji hlavní nebo vedlejší činnost bez ohledu na počet jejich zaměstnanců.

Počty pracovníků ve výzkumu a vývoji zaznamenaly v České republice od roku 2000 do roku 2019 výrazný růst zejména v případě mužů. Jejich počet se mezi sledovanými roky zvýšil ze zhruba 34 tisíc na 82 tisíc mužů, což je 2,4 krát více. U žen se o takový nárůst nejednalo. V roce 2000 jich bylo zhruba 19 tisíc, v roce 2019 potom 35 tisíc. To není ani dvojnásobek.

Nejenže podíl žen je mezi pracovníky výzkumu a vývoje nízký, ale ještě se v čase snižuje. V roce 2000 představoval 36 %, v roce 2019 již jenom 30 %. To je pokles o 6 procentních bodů.

Počty výzkumných pracovníků vzrostly ve sledovaném období dvojnásobně u žen i u mužů. Podíl žen mezi nimi je však nižší než 30% (v roce 2019 to bylo 27,2 %), ale zase se v čase v podstatě neměnil.

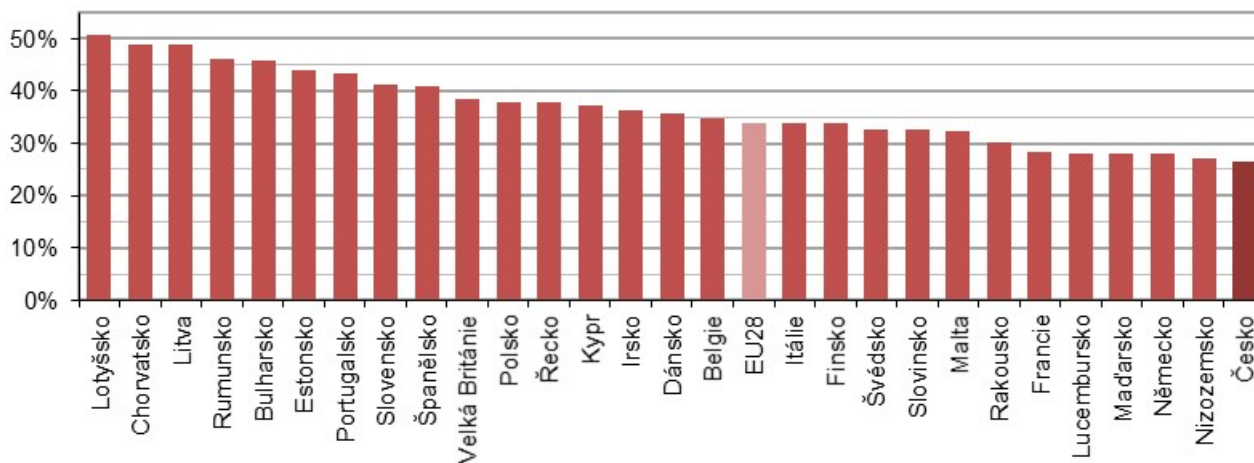
Podíl žen na počtu výzkumných pracovníků v zemích Evropské unie v roce 2018
(Graf 33)

Zdroj: Eurostat

Data se vztahují k roku 2018 či poslednímu dostupnému roku a jsou vyjádřena ve fyzických osobách. Údaje celkem zahrnují i soukromý neziskový sektor.

Česká republika se řadí se sedmadvacetiprocentním podílem žen na výzkumných pracovnících na jedno z posledních míst v rámci zemí Evropské unie. Průměr za „osmadvacítku“ činil v roce 2018 čtyřiatřicet procent. Podobný podíl jako Česká republika měly ještě Nizozemsko, Německo, Maďarsko či Francie. Naopak, k zemím s nejvyšším podílem žen na výzkumných pracovnících patřily Lotyšsko (51 %), Chorvatsko a Litva (shodně 49 %).

Podíl žen na výzkumných pracovnících v zemích EU v roce 2018

Průměrná hrubá měsíční mzda ICT specialistů ve sledovaných letech

(Graf 34 a, b)

Zdroj: Strukturální mzdová statistika

Údaje jsou v tisících korun. Sféry působení ICT specialistů rozlišujeme podnikatelskou (mzdovou) a veřejnou (platovou).

Na první pohled je zřejmé, že ICT specialisté mají výrazně vyšší průměrnou hrubou měsíční mzdu v podnikatelské sféře, než ve sféře veřejné. To souvisí i s rozdíly v platech žen a mužů. Zatímco mzdy v podnikatelské sféře zaznamenaly podle pohlaví značné rozdíly, platy ve sféře veřejné, které se odvíjejí od platových tříd, byly z hlediska pohlaví o poznání vyrovnanější.

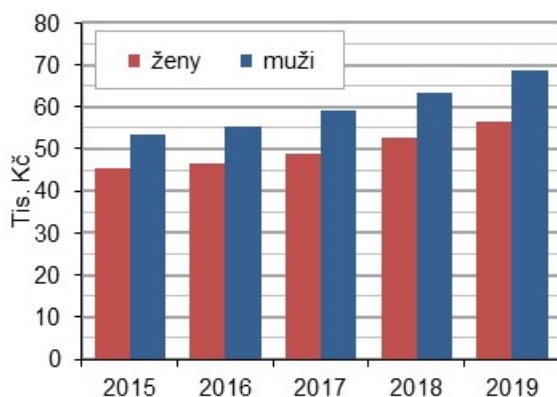
Gender Pay Gap (GPG) počítaný z hrubých měsíčních průměrných mezd představoval v roce 2019 v podnikatelské sféře 17,5 %, což bylo ještě o dva procentní body více, než v roce 2015.

Oproti tomu hodnota GPG ve veřejné sféře činila v roce 2019 pouze 4,6 %, a oproti roku 2015 nedoznala zásadní změny.

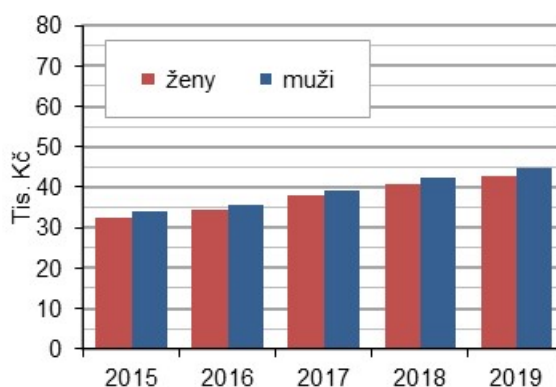
Na základě výběrového šetření pracovních sil bylo zjištěno celkem 180 tisíc ICT specialistů a techniků, z toho ale jen 17 tisíc žen. V roce 2018 se počet ICT specialistů a techniků celkově zvýšil na 200 tisíc, ale u žen žádný výraznější nárůst nenastal (necelých 19 tisíc).

ICT specialistky berou v podnikatelské sféře výrazně nižší mzdy. Zároveň je jich pouhých 10 %.

Průměrná hrubá mzda ICT specialistů v podnikatelské sféře

Průměrná hrubá mzda ICT specialistů ve veřejné sféře

Držitelé platných řidičských průkazů podle pohlaví a věku k 31. 12. 2019 (Graf 35)

Zdroj: Registr řidičů

K 31. 12. 2019 bylo evidováno 6 856 673 držitelů řidičského oprávnění. Mírně mezi nimi převažují muži s tím, že podíl žen činí 45 %.

K témuž datu bylo zjištěno 6 002 348 platných řidičských průkazů. I zde mezi jejich držiteli lehce převládali muži (podíl žen tvořil necelých 44 %).

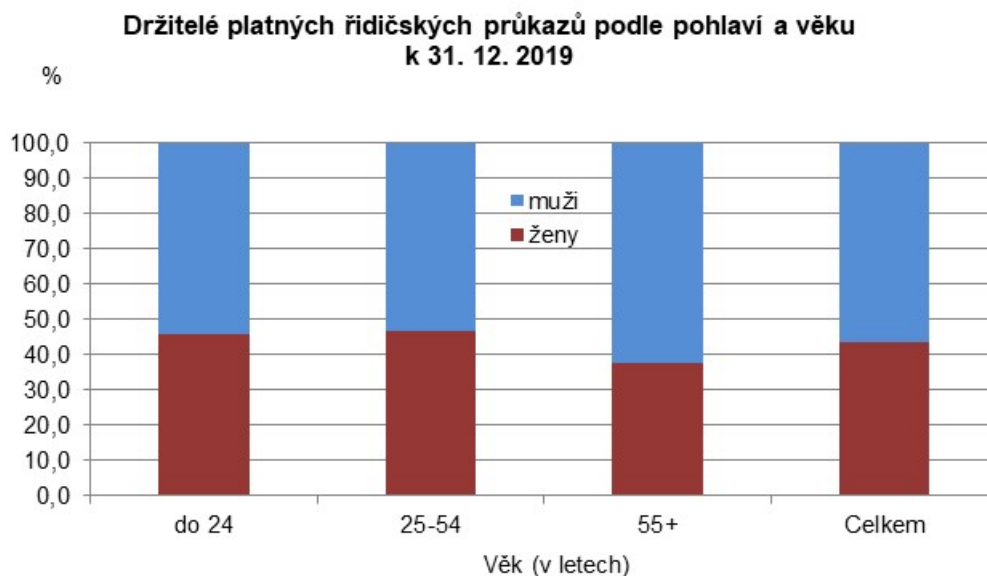
V případě držitelů platných řidičských průkazů získávají muži výraznější převahu až od 55 let věku (jejich podíl je zde 62%).

Od roku 2000 do roku 2019 došlo u držitelů řidičského oprávnění k mírnému nárůstu podílu žen. Ze zhruba 40 % na 45 %.

Mírně se zvýšil i podíl žen v případě držitelů platných řidičských průkazů. Mezi roky 2010 až 2019 to byl nárůst o 2 procentní body.

Nejvyšším podílem žen mezi držiteli řidičského oprávnění i platných řidičských průkazů se podle očekávání vyznačuje Praha.

Nejnižší podíl zaznamenal Ústecký kraj. Je ale nutné dodat, že rozdíly mezi kraji jsou zde minimální.

Shrnutí:

Ženy i muži uzavírají sňatek ve stále pozdějším věku. Podíly svobodných i ve vyšším věku stále rostou, a to u obou pohlaví. K 31. 12. 2019 byla ještě více než polovina (50,5 %) žen ve věku 30–34 let svobodných. Ve věkové kategorii 35–39 let se jednalo o téměř 35 procent žen. Muži ve věku 30–34 let byli svobodní dokonce v 66 % případů a ve věku 35–39 let bylo svobodných 44 % takto starých mužů. Alarmující je i fakt, že ve věkové kategorii 40–44 let zůstávalo svobodnými téměř 34 % takto starých mužů a 22 % žen.

K 31. 12. 2019 tak v České republice žilo 47 313 devadesátiletých a starších žen a 16 703 takto starých mužů. Na první pohled je jasné, že ženy mezi takto starými lidmi dominují (jejich podíl je 74%), což je dáno i jejich vyšší nadějí dožití při narození.

Domácnosti jednotlivců jsou především domácnosti žen. Důležitým faktorem je i u nich ovšem věk.

Do 44 let se v domácnostech jednotlivců vyskytují častěji muži. Ženy naproti tomu v domácnostech jednotlivců převládají od věkové kategorie 45–54 let. Ve věku 65 a více let žijí v domácnostech jednotlivců především ženy. Tvoří 71 % osob ve věku 65 a více let v čele domácností jednotlivců.

Zejména muži po čtyřicítce mají větší riziko nesprávné životosprávy. Více než ženy tíhnou k denní konzumaci alkoholu i tabákových výrobků, a naopak, méně než ženy zařazují do svého každodenního jídelníčku ovoce a zeleninu. To samozřejmě přináší následky.

Muži mají celkově výraznější problémy s preobezitou, než ženy. V případech obezity jsou na tom ženy i muži podobně.

Oproti roku 2010 celkově v České republice do roku 2019 přibylo 122 tisíc žen a 160 tisíc mužů ve věku 25 a více let. Z pohledu dosaženého vzdělání přibyli hlavně vysokoškoláci. Za uplynulých 10 let došlo ke zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných pětadvacetiletých a starších žen o 310 tisíc, mužů o 180 tisíc; na úkor vyučených.

V roce 2019 bylo v České republice 22 836 akademických pracovníků, z nichž většinu (63 %) tvořili muži. Jejich podíl byl tím vyšší, čím výše byli postaveni v profesním zařazení. Z 2 509 profesorů činil podíl mužů 85 % a z 4 562 docentů 74 %.

Mezi roky 2010 a 2019 došlo k početnímu navýšení zaměstnanců i podnikatelů. V případě podnikatelů však za jejich nárůstem stály pouze ženy. Když se navíc podíváme na strukturu podle pohlaví, zjistíme, že hlavně vysokoškolačky, ale rovněž podnikatelky s maturitou. Co se týče podnikajících mužů, vysokoškolsky vzdělaných sice přibližně o 26 tisíc přibylo, ale zato vyučených ubylo o více než 43 tisíc. Početní propad vyučených je zřetelný též u mužů zaměstnanců, kde se jejich počet snížil o více než 70 tisíc.

Ženy vydělávají méně než muži, a to bez ohledu na úroveň vzdělání. Nejvyšší rozdíly byly v roce 2019 (podobně jako v letech minulých) zaznamenány v případech středoškolského vzdělání bez maturity (kde je v populaci výrazně více mužů), hodnota GPG zde představovala přes 23 %.

Starobní důchody pobírají častěji ženy než muži a pobírají je déle. Výše důchodů žen je ale v průměru nižší než výše důchodu mužů.

Ženy odcházejí do důchodu stále ještě o něco dříve. Celkově pobíralo k 31. 12. 2019 starobní důchod sólo 1 817 406 osob (z toho 52,5 % žen).

Ženy berou nejenom nižší starobní, ale rovněž invalidní důchody. Podíl žen se v závislosti na výši stupně nemožnosti příliš nemění.

Viditelně se však mění v závislosti na průměrné výši příjmu důchodu. Ženy převažují mezi příjemci důchodů I. stupně do jeho výše 7 999 Kč. V případě obou vyšších stupňů invalidity ženy mezi jejich příjemci převládají až do výše důchodu 9 999 Kč.

V případě osob pobírajících invalidní důchod do 9 999 Kč je však třeba dodat, že se nejedná o příliš početné soubory osob, zejména u II. a III. stupně invalidity.

Oběťmi i pachateli trestných činů se stávají častěji muži. Bylo tomu tak i v roce 2019. Zatímco ale celkový počet obětí trestných činů je podle pohlaví poměrně vyrovnaný (ženy představují 48 %

všech obětí), mužská dominance v případě pachatelů trestných činů je očividná (z 83% jsou pachateli muži).

Mezi nejpočetněji zastoupené závažné trestné činy patří úmyslné ublížení na zdraví či násilné vyhrožování.

Z celkového počtu 5 138 obětí úmyslného ublížení na zdraví tvořily ženy 24 %. Jejich podíl byl v případě pachatelů tohoto trestného činu ještě o poznání nižší, a to 8%.

Čím je soudní instituce prestižnější a čím se v ní vyskytuje méně soudců, tím je zde nižší podíl žen mezi soudci. V případě okresních soudů zaujímají ženy 67 % všech soudců, ovšem na Nejvyšším soudu ČR představují pouze necelých 18 % soudců. Mezi soudci Ústavního soudu tvořil podíl žen pouhých 13 %.

Zatímco zaměstnanci na základních i středních školách jsou většinou ženy, řídicí funkce ve vedení veřejných vysokých škol získávají v drtivé většině případů muži.

Mezi rektory měly ženy k 3. 11. 2020 pouze 8% zastoupení, mezi děkany 19%, v případě kvestorů se jednalo o 24% podíl a nejvyšší podíl žen byl zjištěn mezi prorektory, a to 30%.

Nejenže podíl žen je mezi pracovníky výzkumu a vývoje nízký, ale ještě se v čase snižuje. V roce 2000 představoval 36 %, v roce 2019 již jenom 30 %. To je pokles o 6 procentních bodů.

Na základě výběrového šetření pracovních sil bylo zjištěno celkem 180 tisíc ICT specialistů a techniků, z toho ale jen 17 tisíc žen. V roce 2018 se počet ICT specialistů a techniků celkově zvýšil na 200 tisíc, ale u žen žádný výraznější nárůst nenastal (necelých 19 tisíc).

Nejenom tedy, že ICT specialistky berou v podnikatelské sféře výrazně nižší mzdy, ale současně mají oproti mužům pouze malé zastoupení (10%).

K 31. 12. 2019 bylo evidováno 6 856 673 držitelů řidičského oprávnění. Mírně mezi nimi převažují muži s tím, že podíl žen činí 45 %.

Za posledních 20 let došlo u držitelek řidičského oprávnění k mírnému nárůstu. V roce 2000 jich bylo cca 40 %, v roce 2019 již zmiňovaných 45 %.

ZÁKLADNÍ POJMY Z OBLASTI GENDEROVÉ ROVNOSTI:

Afirmativní / pozitivní opatření = opatření zaměřená na určité skupiny osob, která mají za cíl předcházet diskriminaci a napomoci vyrovnat znevýhodnění vycházející z tradičních postojů, chování a struktur ve společnosti (bývá nesprávně označováno i jako „pozitivní diskriminace“).

Desegregace trhu práce = procesy, jejichž cílem je omezit nebo odstranit **vertikální a horizontální segregaci** pracovního trhu.

Diskriminace na základě pohlaví přímá = vědomé i nevědomé jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou z důvodu jejího pohlaví zachází méně příznivě, než se zachází, zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci.

Diskriminace na základě pohlaví nepřímá = jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z důvodu pohlaví osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Druhotná viktimizace = viktimizace, ke které nedochází přímo následkem trestného činu, ale je výsledkem reakce institucí a jednotlivců na oběť, kdy se osoba stává v důsledku neadekvátního jednání okolí obětí podruhé. Tato viktimizace zahrnuje nedostatek porozumění k utrpení oběti a zanechává oběť v pocitu izolace, nejistoty a ztráty víry v pomoc společnosti. Tyto pocity zintenzivňují důsledky trestného činu tím, že prodlužují trauma, což také způsobuje vyvolání pocitu odcizení k celé společnosti. Kriminologie rozeznává tři zdroje sekundární viktimizace, kterými jsou zastrahování pachatelem nebo jinými osobami, reakce sociálního prostředí a přístup orgánů činných v trestním řízení k oběti.

Feminizace chudoby = zvyšující se podíl a převaha chudoby mezi ženami ve srovnání s muži (ženy dle odhadů celosvětově tvoří 70 % všech osob žijících pod hranicí chudoby).

Gender = sociální rozdíly mezi ženami a muži, které nejsou vrozené, ale společensky konstruované. Nejedná se o přirozený, neměnný stav, ale mění se v čase a významně se liší jak v rámci jednotlivých kultur, tak i mezi kulturami. Tyto rozdíly tedy nejsou přirozenými, danými odlišnostmi mezi muži a ženami, ale dočasnými vývojovými stupni sociálních vztahů.

Genderové role = soubor pravidel (většinou nepsaných, neformálních, společensky vytvořených), které připisují určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům.

Genderově neutrální = nemající žádný vliv na rovnost žen a mužů, či jejich postavení.

Genderově podmíněné násilí = veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického ekonomického či dalších forem násilí, které jsou cíleny na ženy z důvodu, že jsou ženami nebo na muže z důvodu, že jsou muži, anebo akty tohoto násilí, které nepřiměřeně dopadají na ženy či na muže. Tato definice vychází z mezinárodněprávních dokumentů jako je např. Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminací žen. Na základě této definice jsou za formy genderově podmíněného násilí považovány kromě domácího a partnerského násilí např. také sexuální násilí, znásilnění, sexuální obtěžování nebo stalking (nebezpečné pronásledování). Přestože se oběťmi těchto forem násilí stávají i muži, ženy jako oběti tohoto násilí jednoznačně převažují.¹

---

¹ Blíže viz definice Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (dostupné zde: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>) a Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022 (dostupné zde: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-DN---grafikaFINAL.pdf>). Akční plán se zaměřuje na formy genderově podmíněného násilí s vědomím toho, že ne všechny případy tohoto násilí jsou nezbytně genderově podmíněné či motivované. Například trestný čin nebezpečné pronásledování může být motivován pohlavím či genderem oběti (například pronásledování bývalé partnerky), ale nebude tak tomu vždy (například nebezpečné pronásledování z politických důvodů). Prevence, školení příslušných profesí a další opatření tohoto Akčního plánu ve výsledku pomáhají všem obětem těchto forem násilí bez ohledu na skutečnost, zda se v konkrétním případě jednalo o genderově podmíněné násilí.

Genderový audit = je typem sociálního auditu, který je možné, jakožto jeden z nástrojů strategie **gender mainstreamingu**, využít při prosazování genderové rovnosti. Při realizaci genderového auditu jsou analyzovány vnitřní organizační procesy a struktura organizace z genderové perspektivy.²

Genderový budgeting = rozpočtování z hlediska rovnosti žen a mužů (genderové rozpočtování) je uplatněním **genderového mainstreamingu** v rozpočtovacích procesech. Jedná se o hodnocení rozpočtů z hlediska genderu, při němž se na všech stupních rozpočtového procesu sleduje a vyhodnocuje dopad na jednotlivá pohlaví s cílem dopady vyrovnávat, a tedy prosazovat rovnost žen a mužů. Jde o spravedlivější přerozdělování finančních prostředků z hlediska rovného přístupu k čerpání finančních zdrojů s ohledem na zabezpečování potřeb a zájmů jak žen, tak mužů.

Genderový mainstreaming = označuje systematické začleňování genderového hlediska do všech fází přípravy, provádění, sledování a hodnocení politik, regulačních opatření a programů vynakládání prostředků z rozpočtu, s cílem prosazovat rovnost žen a mužů a zamezovat diskriminaci.³

Kvóty = opatření kladoucí si za cíl napravit předcházející nerovnost, obvykle ve vztahu k rozhodovacím pozicím nebo k přístupu k zaměstnání, které definuje určitý podíl míst pro určitou vymezenou skupinu osob. Jedná se o jednu z forem afirmativních / pozitivních opatření. (Např. některé politické strany v zemích EU uplatňují kvóty na kandidátních listinách tzv. zipovým systémem, to znamená, že se na nich střídá vždy žena a muž).

Mateřská dovolená = zaměstnankyni (**matce**) náleží v souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě mateřská dovolená po dobu 28 týdnů; porodila-li zároveň dvě nebo více dětí, náleží jí mateřská dovolená po dobu 37 týdnů. Po tuto dobu nepřísluší zaměstnankyni či zaměstnanci náhrada mzdy nebo platu, má však nárok na **peněžitou pomoc v mateřství**.

Pohlaví = biologicky podmíněné rozdíly mezi ženami a muži. Jsou to biologické atributy, které odlišují lidské bytosti jako ženy a muže, zejména odlišnosti týkající se pohlavních orgánů a reprodukčních dispozic. Jistá míra variability existuje i v rámci biologických rozdílů mezi ženami a muži (např. u intersex osob).

Peněžitá pomoc v mateřství = sociální dávka, která náleží v zásadě v souvislosti s péčí o novorozené dítě matce nebo otci dítěte nebo pojištěnci (muž či žena), který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

Reprodukční práva = právo jakékoliv osoby nebo páru se svobodně a odpovědně rozhodnout zda, kolik a kdy bude mít děti, právo na informace a prostředky učinit takové rozhodnutí a právo získat nejvyšší možnou úroveň sexuálního a reprodukčního zdraví.

Rodičovská dovolená = rodičovská dovolená se poskytuje matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu o jaký o ni požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku tří let. Po dobu čerpání rodičovské dovolené nepřísluší zaměstnankyni či zaměstnanci náhrada mzdy nebo platu; nýbrž nárok na **rodičovský příspěvek**. Po skončení rodičovské dovolené má zaměstnankyně či zaměstnanec na zařazení na pracovní pozici dle pracovní smlouvy (není tedy nutné, na rozdíl od mateřské dovolené, jej zařadit zpátky na zcela stejnou pozici jako zastával před rodičovskou dovolenou, avšak je nutné, aby se jednalo o pozici, která je uvedena v pracovní smlouvě) a na přidělování práce v rozsahu sjednaném v pracovní smlouvě. V případě, že zaměstnavatel nemá pro zaměstnance či zaměstnankyni po jeho/jejím návratu z rodičovské dovolené práci, kterou by mu/jí dle pracovní smlouvy mohl přidělovat, jedná se o překážku v práci na straně zaměstnavatele. Zaměstnanec či zaměstnankyně pak nemůže konat práci a přísluší mu/jí náhrada mzdy ve výši 100 % jeho průměrného výdělku.

Rodičovský příspěvek = dávka pro rodiče, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte.

Rovnost žen a mužů / genderová rovnost⁴ = znamená stejnou viditelnost, postavení a účast žen a mužů ve všech sférách veřejného a soukromého života na všech úrovních, včetně rozhodovacích procesů

² Blíže viz Standard genderového auditu (dostupné zde: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Standard-genderoveho-audit_u2_brezen-2016.pdf)

³ Blíže viz definice Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (dostupné zde: <https://eige.europa.eu/publications/what-gender-mainstreaming>).

⁴ Mezi pojmy „genderová rovnost“ a „rovnost žen a mužů“ existuje filosofický rozdíl. Pro účely této publikace jsou tyto pojmy používány jako synonyma.

a vedoucích pozic. Rovnost žen a mužů je opakem genderové nerovnosti, nikoli genderových rozdílů, a má za cíl podporovat plnou účast a využití potenciálu žen a mužů ve společnosti.

Sdílené / obrácené důkazní břemeno = obecné pravidlo soudního řízení je, že pokud osoba podá žalobu, je na ní, aby svá tvrzení prokázala. V oblasti rovného zacházení je část důkazního břemene přenesena ze strany žalobce na stranu žalovaného. V případech, kdy se jedna strana domnívá, že byla poškozena v důsledku nedodržení principu rovného zacházení, a kdy tento stěžovatel poukazuje na rozdílné zacházení s jeho osobou, je na žalovaném, aby prokázal, že princip rovného zacházení nebyl porušen (tj. že k rozdílnému zacházení došlo právem dovoleným způsobem – např. do role Julie nebyl angažován muž).

Segregace trhu práce horizontální = koncentrace žen a mužů ve specifických sektorech a zaměstnáních. Tato segregace je často doprovázena odlišným finančním ohodnocením jednotlivých zaměstnání a sektorů, přičemž ohodnocení zaměstnání a sektorů s převahou žen je nižší.

Segregace zaměstnání vertikální = koncentrace žen a mužů na odlišných stupních hierarchie v zaměstnání ve smyslu úrovně odpovědnosti, pozice a platového ohodnocení.

Sexuální násilí = jakékoli sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování s lidmi či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak.⁵ Ve většině případů s sebou sexuální násilí nese používání sexuality jako nástroje moci.

Sexuální obtěžování = sexuální obtěžování představuje nevhodné chování sexuální povahy, v jehož důsledku vznikají nepříjemné pocity, dochází ke snížení lidské důstojnosti a je negativně ovlivněna komunikace s druhými.⁶

Skleněný strop / neviditelná bariéra = tradiční postoje, předpoklady a hodnoty, které brání posílení pozic žen v plné účasti na životě společnosti, zejména co se týče profesního postupu a účasti na rozhodování. Zapřičiňuje, že ženy jen zřídka dosahují nejvyšších politických, ekonomických, akademických a profesních pozic. Skleněný strop spočívá ve znemožňování přístupu, buď přímo na tyto pozice, nebo znemožňování přístupu k cestám, které tyto pozice otevírají, a to formálními, neformálními, stejně jako skrytými způsoby a prostředky. Strop je hranice, kam až jsou ženy ve svém postupu „vpuštěny“, výraz skleněný metaforicky vyjadřuje, že žena díky již dosaženým profesním kvalitám na špičkovou pozici „dohlédne“ a dokáže si představit působení v ní, ale nemá možnost tento strop zespodu proniknout. Začne-li ovšem vyvíjet snahu do této vrcholové pozice postoupit, narazí na neviditelnou a těžko definovatelnou překážku v podobě snah namířených proti jejímu postupu.

Skladování pracovního, soukromého a rodinného života = rozvoj struktury a organizace pracovního prostředí tak, aby umožňovalo kombinaci pracovních a rodinných a soukromých aktivit. Nejen v zahraničí se uplatňuje řada technik (např. flexibilní formy práce), jimiž se na pracovišti dosahuje harmonizace těchto dvou základních sfér lidského života a tím snížení míry stresu a zvýšení produktivity práce.

Směrnice Evropské unie týkající se rovného zacházení = směrnice, které rozšiřují chápání principu rovného zacházení pro muže a ženy v Římské smlouvě, která zahrnovala pouze požadavek stejné odměny za stejnou práci nebo práci srovnatelné hodnoty. Princip rovného zacházení pro muže a ženy se vztahuje na přístup k práci, doškolování a vzdělávání, pracovní postup, statutární sociální zabezpečení, zaměstnanecké a sociální zabezpečení, poskytování zboží a služeb, na osoby samostatně výdělečně činné, a to i v zemědělství, na zaměstnankyně těhotné a na ty, které v nedávné době porodily, stejně tak jako na osoby na mateřské či rodičovské dovolené.

Stejná odměna za stejnou práci a práci (stejně nebo srovnatelné) hodnoty = princip pracovního práva, podle kterého má být poskytována stejná odměna za stejnou práci a za práci, které je připisovaná stejná hodnota bez diskriminace na základě pohlaví, a to ve vztahu ke všem aspektům odměny a mzdových podmínek.

Zákaz diskriminace při přístupu k zaměstnání = právo osoby na zaměstnávání bez diskriminačních omezení. Osoba se může tohoto svého práva domáhat, a to jak soudně, tak prostřednictvím správního řízení. O diskriminaci nejde v případech, kdy jsou z hlediska pracovních podmínek zákonem vyloučeny určité skupiny

⁵ Blíže viz definice World Health Organization, World report on violence and health (Geneva: World Health Organization, 2002).

⁶ Blíže viz Příručka pro úřady Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě (dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Prevence-sexualniho-obtezovani-ve-statni-sprave.pdf>)

osob nebo je pro to věcný důvod spočívající například v předpokladech absolvování určitého typu školy, zdravotní stav, jazykové znalosti, a podobně. O diskriminaci rovněž nejde, je-li nabízeno místo, které je svým charakterem předurčeno například pro určité pohlaví – do mužského pěveckého sboru, do sboru baletek, atp.

Zásada rovného zacházení s muži a ženami = znamená vyloučení jakéhokoli diskriminujícího jednání z důvodu příslušnosti k určitému pohlaví, ve věcech práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti, včetně odměňování, členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují, členství a činnosti v profesních komorách, včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují, sociálního zabezpečení, přiznání a poskytování sociálních výhod, přístupu ke zdravotní péči a jejímu poskytování, přístupu ke vzdělání a jeho poskytování, přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování.

Seznam zkratk:

Zkratky politických stran

ANO – Aliance nového občana
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – československá strana lidová
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
ODS – Občanská demokratická strana
SPD - Svoboda a přímá demokracie
STAN – Starostové a nezávislí
TOP09 – Tradice, Odpovědnost, Prosperita

Zkratky resortů

MD – Ministerstvo dopravy
MF – Ministerstvo financí
MK – Ministerstvo kultury
MMR – Ministerstvo místního rozvoje
MO – Ministerstvo obrany
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠP – Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – Ministerstvo vnitra
MZ – Ministerstvo zdravotnictví
Mze – Ministerstvo zemědělství
MZV - Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP – Ministerstvo životního prostředí

Ostatní zkratky

AVČR – Akademie věd České republiky
BMI – Body Mass Index
ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ – Český statistický úřad
ČR – Česká republika
ČT – Česká televize
ČRo – Český rozhlas
EHIS – European Health Interview Survey (Evropské výběrové šetření o zdraví)
EU – Evropská unie
EU-SILC - European Statistics on Income and Living Conditions (Evropské šetření příjmových a životních podmínek)
GPG – Gender Pay Gap (Rozdíl v platech podle pohlaví)
GAČR – Grantová agentura České republiky
ICT – Information and Communication Technologies (Informační a komunikační technologie)
ISPV – Informační systém o průměrném výděлку
ISPlat – Informační systém plat
ISPSP – Informační systém o platu a služebním příjmu
MHN – Mezinárodní klasifikace nemocí
PSP ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
Sb. – Sběrka
TAČR – Technologická agentura České republiky
VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil
ÚZIS ČR – Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky
VŠ – vysoká škola
ZJ – základní jednotka
ZŠ – základní škola